

Miljørapport over forslag til ændringer i bekendtgørelser, der implementerer ny husdyrregulering

April 2017

Indholdsfortegnelse

0	Ikke-teknisk resumé	4
1	Indledning	7
2	Baggrund	7
3	Planens indhold og hovedformål	7
3.1	Indhold	7
3.2	Afgrænsning	8
3.3	Nuværende regulering	9
3.4	Hovedformål	10
3.4.1	Generelle regler for anvendelse af udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur	10
3.4.2	Generelle regler til begrænsning af overfladeafstrømning og fosforerosion af jord til søer, vandløb og kystvande	11
3.4.3	Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord.....	12
3.4.4	Ny emissionsorienteret anlægsregulering	13
4	Planens forhold til andre retsregler	15
4.1	Nitratdirektivet	15
4.2	Vandrammedirektivet, grundvandsdirektivet og drikkevandsdirektivet 15	
4.3	Havstrategidirektivet	16
4.4	Habitatdirektivet mv.	16
4.5	Göteborg-Protokollen og NEC-direktivet.....	17
4.6	VVM-direktivet	18
4.7	IE-direktivet	18
5	Nuværende natur- og miljøtilstand og nul-alternativ	19
5.1	Tilstand for vandløb, søer, kystvandområder og grundvand	19
5.2	Tilstand for de åbne havområder -1 sømil fra basislinjen	20
5.3	Tilstand for naturområder	20
5.4	Tilstand for luften	21
5.5	Tilstand for klima.....	21
5.6	Nul-alternativ.....	21
5.6.1	Generelle regler for anvendelse af udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur	21
5.6.2	Generelle regler for beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord til søer, vandløb og kystvande	22
5.6.3	Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord.....	22
5.6.4	Ny emissionsorienteret anlægsregulering	22
6	Miljøforhold, der kan blive væsentligt berørt af planen .	22
6.1	Vand.....	23
6.2	Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	23
6.3	Luft.....	24
6.4	Jordbund	24
6.5	Klima	24

6.6	Landskab	25
6.7	Befolkningen og arealanvendelsen	25
7	Eksisterende miljøproblemer, som er relevante for planen	25
8	Internationale og nationale miljøbeskyttelsesmål.....	26
8.1	Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne.....	26
8.2	Göteborgprotokollen og NEC-direktivet	27
8.3	Vandrammedirektivet.....	27
8.4	Drikkevandsdirektivet	27
9	Planens indvirkning på miljøet samt de påtænkte foranstaltninger til at begrænse negative effekter	28
9.1	Vand.....	28
9.1.1	Generelle regler til begrænsning af overfladeafstrømning og fosforerosion af jord til søer, vandløb og kystvande	28
9.1.2	Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord.....	29
9.2	Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	29
9.2.1	Generelle regler for anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur	29
9.2.2	Ny emissionsorienteret anlægsregulering	31
9.3	Luft.....	31
9.4	Klima	31
9.4.1	Ny emissionsorienteret anlægsregulering	31
9.5	Jordbund	32
9.6	Landskab	32
9.7	Befolkningen og arealanvendelsen	32
9.8	Menneskers sundhed	32
<p>.. Det vurderes derfor samlet set, at der ikke vil ske en stigning i emissionen af ammoniak ved overgang til stipladsmodellen. Dannelse af sekundære partikler på baggrund af udledning af ammoniak forventes ikke at ændre sig som følge af lovforslaget, og lovforslaget forventes derfor heller ikke netto at medføre ekstra dødsfald og sygdomstilfælde som følge af sekundære partikler.....Fejl!</p>		
Bogmærke er ikke defineret.		
9.9	Materielle goder	32
9.10	Kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser	32
9.11	Arkitektonisk arv.....	32
9.12	Arkæologisk arv	32
10	Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	32
11	Overvågning	33

o Ikke-teknisk resumé

Regler om gennemførelse af en strategisk miljøvurdering har ophæng i EU's miljøvurderingsdirektiv (SMV-direktivet)¹ og er implementeret i Danmark i miljøvurderingsloven². Miljøvurderingsdirektivet fastsætter, at planer og programmer omfattet af direktivet skal underkastes en miljøvurdering under udarbejdelsen, før de vedtages. Gennemførelse af en miljøvurdering har til formål at sikre et tilstrækkeligt hensyn til miljøet og inddragelse af offentligheden.

Som del af opfølgningen på Aftale om Fødevarer- og landbrugspakke af 22. december 2015 har Folketinget den 23. februar 2017 vedtaget lov nr. 204 af 28. februar 2017 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov om miljøbeskyttelse, lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og forskellige andre love, der træder i kraft den 1. august 2017. Visse af lovens bestemmelser trådte dog i kraft den 2. marts 2017.

Dele af ny husdyrregulering (regler om husdyrefæceser samt det hævdede harmonikrav og den tilhørende fosforregulering) er miljøvurderet i den gennemførte miljøvurdering af forslag til ændring af nitrathandlingsprogrammet, der har været i offentlig høring i perioden fra den 14. december 2016 til 9. februar 2017.

På baggrund af hidtidig praksis er det tidligere vurderet, at øvrige dele af ny husdyrregulering ikke er underlagt reglerne om miljøvurdering. EU-domstolen har imidlertid i en dom fra oktober 2016 vedrørende fortolkning af miljøvurderingsdirektivet udtalt sig om, at fortolkningen går i retning af et bredere anvendelsesområde for miljøvurderingsdirektivet end hidtil antaget. På den baggrund vurderer Miljøstyrelsen, at også øvrige relevante dele af ny husdyrregulering skal omfattes af en strategisk miljøvurdering og disse dele udgør derfor i nærværende rapport *planen*.

Miljørapporten er udarbejdet med henblik på at fastlægge, beskrive og vurdere de mulige væsentlige virkninger på miljøet, som må forventes at kunne opstå som følge af planen.

Planen indeholder fire hovedelementer:

- Generelle regler for anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur
- Generelle regler for beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord til søer, vandløb og kystvande
- Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord
- Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Generelle regler for anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur

I forbindelse med overgang til generelle regler for udbringning af husdyrgødning fastsættes et generelt krav om anvendelse af en ammoniakreducerende teknologi, der gælder for al udbringning af husdyrgødning på arealer, der ligger inden for 20 meter fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet, som ændret ved direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014.

² Lov om miljøvurdering af planer og programmer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015

Det nye generelle krav supplerer den gældende regulering, der videreføres, om, at udbringning af husdyrgødning på arealer uden etablerede afgrøder til høst samt visse græsmarker kun må ske ved nedfældning eller ved anvendelse af forsuret gødning. Desuden videreføres reglerne om, at al husdyrgødning på arealer uden etablerede afgrøder til høst som udgangspunkt skal være nedbragt ved jordbearbejdning senest 6 timer efter udbringning.

Aarhus Universitet³ har vurderet, at kravet om en 20 meter zone indebærer en vis ekstra beskyttelse for kategori 1- natur. I forhold til lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2, er det Miljøstyrelsens vurdering, at beskyttelsesniveauet vil være uændret, da tilstedeværelsen af disse to naturtyper forudsætter en meget begrænset ammoniakpåvirkning, hvorfor det antages, at der som udgangspunkt ikke ligger arealer med intensiv landbrugsdrift op til dem. I forhold til heder og overdrev omfattet af kategori 2, som ikke omfattes af det generelle teknikkrav, er det Miljøstyrelsens vurdering, at udbragt husdyrgødning op til heder og overdrev omfattet af kategori 2, i al væsentlighed vil indebære en randpåvirkning af arealet, der ikke generelt vil ændre naturområdets tilstand som helhed eller påvirke biodiversiteten væsentligt. For kategori 3-naturtyperne, som ligeledes ikke omfattes af teknikkrav, er det Aarhus Universitets vurdering, at ændringen vil have lille betydning for disse arealer.

Generelle regler til begrænsning af overfladeafstrømning og fosforerosion af jord til søer, vandløb og kystvande

Ved overgang til generelle regler til beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord, der har modtaget gødning, til vandløb, søer og kystvande, videreføres det nuværende generelle forbud mod udbringning af husdyrgødning på en sådan måde og på arealer, hvorpå der er fare for overfladeafstrømning til vandmiljøet. Der fastsættes desuden regler om, at driftsherren skal iværksætte nærmere angivne forebyggende foranstaltninger for at sikre, at jord, hvor der udbringes organisk gødning, og som derfor potentielt har et højt indhold af fosfor, ikke eroderer til vandløb, søer over 100 m² og kystvande. Der skal iværksættes de nødvendige foranstaltninger for at undgå, at jord, der modtager organisk gødning, eroderer under normale vejrforhold.

Med henblik på at sikre, at kommunerne får udstedt de nødvendige påbud og for at sikre overholdelsen heraf, forpligtes kommunerne til at gennemføre et passende antal tilsyn med fokus på at undgå forurening af vandmiljøet med eroderet jord, der modtager gødning.

Ændringen i reglerne for beskyttelse af søer, vandløb og kystvande mod forøget fosforforurening, som følge af erosion af jord fra arealer, der har modtaget gødning, kan potentielt komme til at omfatte et større antal arealer end med nuværende regulering. Det forventes derfor, at den ændrede administrationspraksis vil medføre mindst den samme effekt på beskyttelsen af søer, vandløb og kystvandes mod forøget fosforforurening.

Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord

For at regulere anvendelsen af zink i husdyrproduktion og dermed belastningen med zink i miljøet, har EU i et produktresumé fastsat krav til anvendelse af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget medicinsk zink. Miljøstyrelsen har omsat disse retningslinjer til en vejledning, som kommunerne skal følge ved miljøgodkendelse af husdyrbrug med en produktion af smågrise, der modtager receptpligtigt medicinsk zinkoxid.

³ Aarhus Universitet, Miljøkonsekvensvurdering af regulering vedr. ammoniak i foreslået ny husdyrarealregulering. Notat fra DCE.

Til forebyggelse af ophobning af zink i jorden og udvaskning af zink til vandmiljøet fastsættes der nye regler for anvendelse af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget receptpligtig zink. De foreslåede regler følger retningslinjerne fastsat i produktresuméet for medicinsk zink.

Disse regler er nye og viderefører og supplerer Miljøstyrelsens vejledning på området fra 2016. Da husdyrproducenterne allerede i dag formodes at overholde produktresuméet, vurderes forslaget ikke at give anledning til ændringer i beskyttelsesniveauet.

Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Med overgang til en ny emissionsorienteret anlægsregulering beregnes ammoniakemissionen fra stald- og opbevaringsanlæg for flydende husdyrgødning på grundlag af produktionsarealet. Det er på den baggrund produktionsarealet, der i den nye regulering er afgørende for, om der stilles krav om godkendelse eller tilladelse af husdyrbruget. Reguleringen af anlæggene skal dermed ikke længere afhænge af antallet af dyreenheder. Som følge heraf sker der mindre forskydninger i kravene til de forskellige produktionstyper i godkendelser og tilladelser.

De foreslåede regelændringer består desuden af en sammenlægning af kravene til anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) til reduktion af ammoniakemissioner fra stald- og opbevaringsanlæg med det generelle ammoniakkrav. Det er Miljøstyrelsens vurdering, at de to krav er overlappende, og at en sammenlægning vil smidiggøre reguleringen. Derudover indføres en ny godkendelses- og tilladelsesordning samt en række opdateringer i kravene til revurdering af husdyrbrug.

Med indførelse af de nye regler indbygges en mulighed for større fleksibilitet, idet godkendelsen eller tilladelsen giver mulighed for at foretage visse produktionsændringer uden krav om ny godkendelse eller tilladelse.

Beskyttelsen mod emission af ammoniak og lugt fra staldanlæg forventes ved overgangen til ny emissionsorienteret anlægsregulering at forblive på et tilsvarende niveau som med nuværende regulering. Den ændrede regulering lægger op til en større fleksibilitet, herunder bedre mulighed for fuld staldudnyttelse. Med den nye faglige viden om at ammoniakemission i højere grad afhænger af produktionsarealets overflade end af antallet af dyreenheder, er der ikke grundlag for at vurdere, at ammoniakemissionen fra staldanlæg stiger som følge af ny regulering.

Samlet set vurderes planens fire elementer ikke at føre til væsentlige ændringer i vandmiljøets tilstand, luften eller klima eller at medføre væsentlig indvirkning på flora, fauna eller biologisk mangfoldighed.

1 Indledning

Det følger af miljøvurderingslovens § 3 stk. 1, nr. 1, at myndigheden skal gennemføre en miljøvurdering af planer og programmer, bl.a. hvor disse udarbejdes inden for landbrug og fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser for anlæg til intensiv husdyravl, og hvor de kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet.

Dele af ny husdyrregulering (regler om husdyrefterafgrøder samt det hævdede harmonikrav og den tilhørende fosforregulering) er inddraget i den gennemførte miljøvurdering af forslag til ændring af nitrathandlingsprogrammet bestående af dele af ny husdyrregulering og målrettet efterafgrødeordning, der har været i offentlig høring i perioden fra den 14. december 2016 til 9. februar 2017.

På baggrund af hidtidig praksis er det tidligere vurderet, at øvrige dele af ny husdyrregulering ikke er underlagt reglerne om miljøvurdering. EU-domstolen har imidlertid i en dom fra oktober 2016 vedrørende fortolkning af miljøvurderingsdirektivet, udtalt sig om, at fortolkningen går i retning af et bredere anvendelsesområde for miljøvurderingsdirektivet end hidtil antaget. På den baggrund vurderer Miljøstyrelsen, at også øvrige relevante dele af ny husdyrregulering skal omfattes af en strategisk miljøvurdering.

Regler om gennemførelse af en strategisk miljøvurdering har ophæng i EU's miljøvurderingsdirektiv og er implementeret i Danmark i miljøvurderingsloven. Miljøvurderingsdirektivet fastsætter, at planer og programmer omfattet af direktivet skal underkastes en miljøvurdering under udarbejdelsen, før de vedtages. Gennemførelse af en miljøvurdering har til formål at sikre et tilstrækkeligt hensyn til miljøet og inddragelse af offentligheden. Denne rapport er et led i en miljøvurdering efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1. Der er med henvisning til miljøvurderingslovens § 4, stk. 2, i perioden fra den 10.-28. februar 2017 gennemført en såkaldt scoping-proces, hvor de berørte myndigheder er blevet hørt om, hvorvidt der er særlige oplysninger eller emner, der bør indgå i miljøvurderingen.

Der er i alt indkommet tre høringssvar i forbindelse med scoping-processen. Alle er uden bemærkninger.

2 Baggrund

Som del af opfølgningen på Aftale om Fødevarer- og landbrugspakke af 22. december 2015 har Folketinget den 23. februar 2017 vedtaget lov nr. 204 af 28. februar 2017 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov om miljøbeskyttelse, lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og forskellige andre love, der træder i kraft den 1. august 2017. Visse af lovens bestemmelser trådte dog i kraft den 2. marts 2017.

Lovændringen udmønter bl.a. aftalens pkt. 2.8, Ny husdyrregulering, og følger op på anbefalingerne fra både Natur- og Landbrugskommissionen i 2013 og Aftale om Vækstplan for Fødevarer i 2014 om en ny husdyrregulering ved at adskille reguleringen af anlæg og areal. Anlægsgodkendelsen forenkles, og arealreguleringen overgår fuldt ud til generelle regler.

3 Planens indhold og hovedformål

3.1 Indhold

Nærværende miljørapport er udarbejdet med henblik på at fastlægge, beskrive og vurdere de mulige væsentlige virkninger på miljøet, som må forventes at kunne opstå som følge af planen.

Herved forstås øvrige relevante dele af ny husdyrregulering, som gennemføres ved de ændringer, der vil blive foreslået med udkast til ny husdyrgødningsbekendtgørelse⁴ og ny husdyrgodkendelsesbekendtgørelse⁵ som opfølgning på ændringen af husdyrbrugloven, og som er beskrevet i det tilhørende plandokument. Det er disse ændringer, der er genstand for miljørapportens miljøvurdering, og som benævnes som *planen*.

Planen indeholder fire hovedelementer:

- Generelle regler for anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur
- Generelle regler for beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord til søer, vandløb og kystvande
- Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord
- Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Ændringerne af husdyrgødningsbekendtgørelsen og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen forventes at blive sendt i offentlig høring omkring april-maj 2017 med forventet ikrafttræden pr. 1. august 2017. For arealreguleringen betyder det dermed, at ændringerne vil få virkning fra og med planperioden 2017/2018.

Miljøvurderingen af de fire nævnte elementer er indeholdt i nærværende miljørapport.

3.2 Afgrænsning

Elementer i ny husdyrregulering, der vil indgå i det danske nitrathandlingsprogram (husdyrefterafgrødekravet, det hævdede harmonikrav samt den tilhørende fosforregulering) indgår ikke i nærværende miljøvurdering, da disse er miljøvurderet i den gennemførte miljøvurdering af forslag til ændringer i nitrathandlingsprogrammet. Den sammenfattende redegørelse, som beskriver denne miljøvurdering og resultaterne fra den offentlige høring af miljørapporten mv., er tilgængelig på Miljøstyrelsen hjemmeside, [www. mst.dk](http://www.mst.dk).

Udover ændringerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, vil der som opfølgning på lovændringen blive foretaget ændringer i miljøaktivitetsbekendtgørelsen⁶ og slambekendtgørelsen⁷. Disse ændringer fastlægger ikke rammer for fremtidige anlægstilladelser, der er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 3 eller 4.

Derudover vil der også blive foretaget ændringer i miljøtilsynsbekendtgørelsen⁸. Som en konsekvens af at arealerne ikke længere indgår i godkendelsen af husdyrbruget, vil basistilsynet og det prioriterede tilsyn fremover ikke omfatte udbringningsarealerne. Dette hænger også sammen med, at arealreguleringen fremover vil være ens for godkendte og ikke godkendte husdyrbrug, hvorfor det i

⁴ Gældende bekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 1324 af 15. november 2016 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v.

⁵ Gældende bekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 211 af 28. februar 2017. januar 2016 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

⁶ Gældende bekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 467 af 23. maj 2016 om miljøregulering af visse aktiviteter

⁷ Gældende bekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 1650 af 13. december 2006 om anvendelse af affald til jordbrugsformål

⁸ Gældende bekendtgørelse: Bekendtgørelse nr. 1519 af 7. december 2016 om miljøtilsyn

tilsynsøjemed også bør behandles ens. Hertil kommer, at en større del af tilsynet med arealerne vil ske løbende i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen via kontrollen med fosfor- og kvælstofreguleringen i deres it-systemer. Derudover tilpasses tilsynskategorierne, så det svarer til de fremadrettede tilladelses- og godkendelseskategorier for husdyrbrugets anlæg. Der er således tale om mindre ændringer, som efter Miljøstyrelsens vurdering ikke kan påvirke miljøet væsentligt. Miljøstyrelsen vurderer derfor, at ændringerne i miljøtilsynsbekendtgørelsen ikke skal indgå i miljøvurderingen.

3.3 Nuværende regulering

Den nuværende husdyrregulering blev indført i 2007 med vedtagelsen af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug og er efterfølgende undergået mindre ændringer. Centralt i reguleringen er tilladelses- og godkendelsesordningen i husdyrbruglovens §§ 10-12, som i hovedtræk indebærer et tilladelseskrav for husdyrbrug med 15-75 dyreenheder⁹, mens der er krav om godkendelse af husdyrbrug over 75 dyreenheder. Ejendomme med dyrehold op til 15 dyreenheder er ikke omfattet af krav om tilladelse, men i vidt omfang reguleret af generelle regler i bl.a. husdyrgødningsbekendtgørelsen og miljøaktivitetsbekendtgørelsen. Ved gældende ret er husdyrbrug med mellem 3 og 15 dyreenheder omfattet af reguleringen, men uden krav om tilladelse.

Reguleringen tager udgangspunkt i antallet af dyr udtrykt som dyreenheder på husdyrbruget, idet miljøbelastningen beregnes som en funktion af antallet af dyr/dyreenheder. Godkendelses- og tilladelsesordningen omfatter både husdyrbrugets anlæg og arealer, herunder sammenhængen mellem antallet af producerede dyr mv. og gødningsfrembringelsen.

Ammoniakemissionerne fra husdyrbrugets stalde og gødningsopbevaringsanlæg beregnes via normer for ammoniakemissionen, som er fastsat af Aarhus Universitet som en integreret del af de normtal for husdyrgødning, som årligt udarbejdes til brug for bl.a. gødningsregnskaberne. Ammoniakemissionen beregnes her i princippet som et procentmæssigt tab af den udskilte kvælstofmængde afhængig af en række forhold som f.eks. dyretype og staldsystem, og antallet af dyr påvirker direkte beregningen af ammoniakemissionen. Flere dyr i stalden vil efter den i dag anvendte beregningsmetode betyde, at den beregnede ammoniakemission forøges.

På baggrund af en konkret vurdering af miljøpåvirkningerne fastsætter kommunalbestyrelsen i den enkelte godkendelse eller tilladelse vilkår til sikring af, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Husdyrbrugets produktionsramme fastsættes i vilkår om en maksimal ydelse eller et maksimalt antal dyr, der må produceres pr. år. Selvom de fysiske rammer ikke ændres, vil effektiviseringer af produktionen, f.eks. optimering af fodring, der øger tilvæksten og dermed antallet af dyr pr. år, derfor betyde, at produktionen over en årrække kan øges udover de fastsatte vilkår, hvilket kræver ny godkendelse eller tilladelse til udvidelsen, herunder med henblik på regulering af den ekstra mængde gødning, der følger af den øgede husdyrproduktion.

For så vidt angår arealerne til udbringning af husdyrgødning, som indgår i godkendelsen af husdyrbruget, fastsættes vilkår med henblik på at begrænse ammoniakemission fra udbragt husdyrgødning og at imødegå overfladeafstrømning i forbindelse med udbringning af husdyrgødning

⁹ En dyreenhed er i store træk udtryk for 100 kg kvælstof årligt i den gødning, som dyreenheden afsætter.

og erosion af jord, der har modtaget husdyrgødning til søer, vandløb og kystvande. Vilkårene indgår i kommunernes basistilsyn med husdyrbrug og aftalearealer.

Den gældende godkendelses- og tilladelsesordning er nærmere beskrevet i lovforslag nr. 114 af 12. januar 2017, i bl.a. pkt. 5.3.1.1.1 og 5.3.1.2. I den nugældende regulering følger BAT-kravene størrelsen af husdyrbruget udtrykt som dyreenheder. BAT-kravene stilles primært med henblik på reduktion af ammoniakemissionen fra husdyrbrugen anlæg. Der stilles efter den gældende regulering både et generelt ammoniakreduktionskrav og et BAT-krav til reduktion af ammoniak, hvor de to krav er overlappende. I den konkrete sag vælges det af de to krav, der giver anledning til den største reduktion.

Godkendelser af husdyrbrug og godkendte arealer til udbringning af husdyrgødning skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering og om nødvendigt ajourføres i lyset af den teknologiske udvikling. Revurderingskravet gælder både for husdyrbrug, der er omfattet af IE-direktivet, og andre husdyrbrug, der er omfattet af krav om godkendelse.

På baggrund af revurderingen træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om ændring af vilkårene, eller om at revurderingen ikke medfører ændringer i godkendelsen. Revurderingen af de husdyrbrug, der er omfattet af IE-direktivet, omfatter alle vilkår i godkendelsen.

Kommunalbestyrelsen foretager den første regelmæssige revurdering, når der er forløbet 8 år fra det tidspunkt, hvor virksomheden første gang blev godkendt. Det gælder både husdyrbrug, der er godkendt efter husdyrbrugsloven fra 2007 og husdyrbrug, der tidligere er godkendt efter miljøbeskyttelsesloven.

3.4 Hovedformål

3.4.1 Generelle regler for anvendelse af udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur

I husdyrgødningsbekendtgørelsen er der i den gældende regulering fastsat regler for anvendelse af særlige udbringningsteknikker til begrænsning af ammoniakemissionen ved udbringning af husdyrgødning. Disse teknikker kan være forsuring, nedfældning eller nedbringning inden for 6 timer eller så snart, det er muligt af husdyrgødning på arealer uden afgrøder til høst. Disse regler til begrænsning af ammoniakemissionen bidrager til at overholde beskyttelseshensynene efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet.

Efter den gældende regulering kan kommunen herudover efter konkret vurdering af en ansøgning om en tilladelse eller godkendelse efter husdyrbrugloven, hvori der indgår arealer, der ikke tidligere har modtaget husdyrgødning, eller som tidligere har modtaget husdyrgødning i mindre mængder, fastsætte specifikke vilkår til begrænsning af ammoniakemissioner fra udbragt husdyrgødning.

Af den totale mængde udbragte flydende husdyrgødning (ca. 36 mio. tons) udbringes i dag ca. 18 % som forsuret husdyrgødning (SEGES, 2014)¹⁰, og ca. 45 % nedfældes som følge af eksisterende regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen (SEGES, 2017)¹¹.

¹⁰ Status, økonomi og overvejelser ved forsuring af gylle, Planteavlssoriering – 279, SEGES, 2014.

¹¹ Martin Nørregaard Hansen, SEGES, personlig meddelelse, 2017.

Med den nye regulering vil det ikke længere være muligt at fastsætte konkrete vilkår om krav til anvendelse af særlig miljøvenlig teknik til udbringning af husdyrgødning op til ammoniakfølsom natur. Derimod fastsættes et generelt krav om anvendelse af en ammoniakreducerende teknologi, der gælder for al udbringning af husdyrgødning på arealer, der ligger inden for 20 meter fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2.

Det nye generelle krav supplerer den gældende regulering, der videreføres, om, at udbringning af husdyrgødning på arealer uden etablerede afgrøder til høst samt visse græsmarker kun må ske ved nedfældning eller ved anvendelse af forsuret gødning. Desuden videreføres reglerne om, at al husdyrgødning på arealer uden etablerede afgrøder til høst som udgangspunkt skal være nedbragt ved jordbearbejdning senest 6 timer efter udbringning.

Da de ændrede regler potentielt omfatter beskyttelse af et større antal arealer end hidtil, fordi det gælder for alle arealer, der ligger inden for en afstand på 20 meter fra kategori 1-natur samt lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2, uanset om arealerne er omfattet af en tilladelse eller godkendelse, forventes miljøbeskyttelsen mod ammoniakemission samlet set som udgangspunkt at fastholdes på et tilsvarende niveau som med den nuværende regulering.

3.4.2 Generelle regler til begrænsning af overfladeafstrømning og fosforerosion af jord til søer, vandløb og kystvande

Ved overgang til generelle regler til beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord, der har modtaget gødning, til vandløb, søer og kystvande, videreføres det nuværende generelle forbud mod udbringning af husdyrgødning på en sådan måde og på arealer, hvorpå der er fare for overfladeafstrømning til vandmiljøet. Formålet med reglerne er at beskytte vandløb, søer og kystvande mod forurening med fosfor, som følge af overfladeafstrømning af næringsstoffer.

Hvor forbuddet hidtil har været gældende for jord, hvor der er udbragt husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft og handelsgødning, udvides forbuddet til også at gælde for jord, hvor der er udbragt flydende affald. Forbuddet omfatter også udbringning af husdyrgødning mv. på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord som hidtil. Hertil kommer husdyrgødningsbekendtgørelsens restriktioner i forhold til udbringning af husdyrgødning mv. på stejle skråninger inden for en afstand af 20 meter fra vandområdet og på arealer, der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1. Begge dele udvides med forslaget til ny husdyrgødningsbekendtgørelse til også at omfatte affald.

Kommunerne kan i nuværende regulering ud over de generelle regler om overfladeafstrømning fastsætte vilkår med henblik på at imødegå overfladeafstrømning i forbindelse med udbringning af husdyrgødning og erosion af jord, der modtager husdyrgødning. Miljøstyrelsen har foretaget en rundspørge i et begrænset antal kommuner om nuværende praksis for at stille supplerende vilkår ift. begrænsning af overfladeafstrømning og erosion af jord mod vandløb, søer og kystvande. Udtræk fra svar fra 11 kommuner viser, at de i større eller mindre grad har stillet sådanne vilkår. Langt hovedparten angiver, at de i under 10 % af miljøgodkendelserne har fastsat vilkår vedrørende overfladeafstrømning og jorderosion. Der, hvor de har sat supplerende vilkår, er det på under 10 % af vandløbsstrækningerne i miljøgodkendelserne.

Til erstatning af muligheden for at stille vilkår til imødegåelse af risikoen for erosion af jord til vandmiljøet fastsættes der regler om, at driftsherren skal iværksætte nærmere angivne forebyggende foranstaltninger for at sikre, at jord, hvor der udbringes organisk gødning, og som derfor potentielt har et højt indhold af fosfor, ikke eroderer til vandløb, søer over 100 m² og kystvande. Der skal

iværksættes de nødvendige foranstaltninger for at undgå, at jord, der modtager organisk gødning, eroderer under normale vejrforhold.

Kommunen skal, såfremt der under normale vejrforhold observeres erosion af jord, påbyde driftsherren at iværksætte én eller potentielt flere af følgende 4 forebyggende foranstaltninger til forbedring af beskyttelsen:

1. I en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant må der ikke foretages jordbearbejdning i efteråret. Der kan således ikke etableres vintersæd.
2. I en zone langs med vandløbets, søens eller kystvandets kant skal der etableres overvintrende efterafgrøder.
3. I en zone langs vandløbet, søen eller kystvandet skal der etableres permanent græsdække, som kan tilbageholde eroderet dyrkningsjord.
4. Der skal etableres mindre konturvolde oppe i terrænet, så erosionen stoppes, inden jorden når vandløbet, søen eller kystvandet.

Med henblik på at sikre, at kommunerne får udstedt de nødvendige påbud og for at sikre overholdelsen heraf, forpligtes kommunerne til at gennemføre et passende antal tilsyn med fokus på at undgå forurening af vandmiljøet med eroderet jord, der modtager gødning.

Ændringen i reglerne for beskyttelse af søer, vandløb og kystvande mod forøget fosforforurening, som følge af erosion af jord fra arealer, der har modtaget gødning, kan potentielt komme til at omfatte et større antal arealer end med nuværende regulering. Det forventes derfor, at den ændrede administrationspraksis vil medføre mindst den samme effekt på beskyttelsen af søer, vandløb og kystvandes mod forøget fosforforurening.

3.4.3 Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord

For at regulere anvendelsen af zink har EU fastsat krav til anvendelse af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget medicinsk zink i et produktresumé. Miljøstyrelsen har omsat retningslinjerne til en vejledning, som kommunerne skal følge ved miljøgodkendelse af husdyrbrug med en produktion af smågrise, der modtager receptpligtigt medicinsk zinkoxid.

Til forebyggelse af ophobning af zink i jorden og udvaskning af zink til vandmiljøet fastsættes der i husdyrgødningsbekendtgørelsen nye regler for anvendelse af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget receptpligtig zink. De foreslåede regler følger retningslinjerne fastsat i produktresuméet for medicinsk zink.

Følgende konkrete regler fastsættes:

- På sandjorde (JB 1-4) skal der sikres et reaktionstal, som er et udtryk for jordens pH-værdi, på over 6, såfremt der skal udbringes husdyrgødning fra behandlede smågrise. Kommunen kan ved tilsyn give påbud om kalkning i tilstrækkeligt omfang, da kalkning medfører, at jordens pH hæves, hvorved mobiliteten af zink i jorden reduceres, og dermed reduceres også risikoen for udvaskning af zink til vandmiljøet.
- Husdyrgødning fra behandlede smågrise, som opbevares særskilt på en sådan måde, at indholdet i opbevaringsanlægget på udbringningstidspunktet overstiger 40 % husdyrgødning fra behandlede smågrise, skal overholde følgende krav:
 - Husdyrgødning fra sådanne beholdere må ikke udbringes hyppigere end hvert 3. år på samme areal
 - Bedrifterne skal udarbejde kort og dokumentation herfor, som skal forevises ved tilsyn
 - Husdyrgødning fra sådanne beholdere må ikke udbringes nærmere end 6 meter fra vandløb o. lign.

- Husdyrgødning fra behandlede smågrise, hvor opbevaringsanlægget indeholder under 40 % husdyrgødning fra behandlede smågrise, skal overholde en afstand på 3 meter til vandmiljøet. Er indholdet under 20 % husdyrgødning fra behandlede smågrise, er der ingen særskilte afstandskrav til vandmiljøet.

Disse regler er nye i husdyrgødningsbekendtgørelsen og viderefører og supplerer Miljøstyrelsens vejledning på området fra 2016. Da husdyrproducenterne allerede i dag formodes at overholde Lægemiddelstyrelsens produktresumé, giver forslaget ikke anledning til ændringer i beskyttelsesniveauet.

3.4.4 Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Den nye husdyrregulering fastsætter krav om godkendelse eller tilladelse ved etablering, ændring eller udvidelse af husdyrbrug, som har et produktionsareal over en vis størrelse. Det er en ændring fra den tidligere regulering, som var baseret på antallet af dyreenheder.

Med overgang til en ny emissionsorienteret anlægsregulering beregnes ammoniakemissionen fra stald- og opbevaringsanlæg for flydende husdyrgødning på grundlag af produktionsarealet og dermed ammoniakemissionen til omgivelserne. Det er på den baggrund produktionsarealet, der i den nye regulering er afgørende for, om der stilles krav om godkendelse eller tilladelse af husdyrbruget. Reguleringen af anlæggene skal dermed ikke længere afhænge af antallet af dyreenheder. Som følge heraf sker der mindre forskydninger i kravene til de forskellige produktionstyper i godkendelser og tilladelser, men miljøkravene (reduktionskravet i % og depositionsgrænserne for ammoniak samt lugtkravene) er overordnet set fastholdt uændret, ligesom der ikke ændres på de anvendte sprednings- og depositionsmodeller.

Kravene til anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT) til reduktion af ammoniakemissioner fra stald- og opbevaringsanlæg og det generelle ammoniakreduktionskrav er ved overgang til ny emissionsorienteret anlægsregulering samlet til ét krav for ammoniak, der tager udgangspunkt i principperne for BAT fremfor det generelle reduktionskrav, idet der i BAT-kravet indgår proportionalitet og tages højde for, om der er tale om nybyggeri eller udvidelser og ændringer i eksisterende stalde.

Ammoniakemissionen, der efter de gældende regler beregnes pr. dyr, vil i den nye regulering blive omregnet til en ammoniakemission pr. m² stald og lager. BAT-kravet vil således fremadrettet udelukkende blive beregnet på baggrund af produktionsarealet.

Der vil ske mindre forskydninger i BAT-kravene for forskellige produktionstyper, men miljøkravene, dvs. krav til reduktion i ammoniakemissionen fra staldanlæg er overordnet set fastholdt på samme niveau.

Med forslaget berøres det gældende beskyttelsesniveau for så vidt angår de specifikke ammoniakdepositionskrav, herunder totaldepositionskravet, som blev indført ved lov nr. 122 af 23. februar 2011 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, heller ikke.

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsættes der bestemmelser for revurdering af husdyrbrug således, at det fremover alene vil være visse store svine- og fjerkræbrug over IE-direktivets grænser, der omfattes af pligten til regelmæssig revurdering. Desuden vil husdyrbrug, der ligger inden for en nærmere bestemt afstand fra ammoniakfølsom habitatnatur, fortsat være omfattet af revurderingspligt for så vidt angår ammoniakemission.

Retsbeskyttelsesperioden på 8 år, der gælder for godkendelser, videreføres, men muligheden for, at kommunen i særlige tilfælde kan gribe ind inden for retsbeskyttelsesperioden, indsnævres til alene at omfatte de svine- og fjerkræbrug, der er omfattet af IE-direktivet, jf. lovens § 16 a, stk. 2. Det gælder også for husdyrbrug, der er godkendt efter den hidtil gældende § 12, stk. 1. Da retsbeskyttelsesperioden på 8 år er udløbet for godkendelser efter miljøbeskyttelseslovens § 33, er der ikke behov for at fastsætte regler om indgreb i retsbeskyttelsesperioden for disse husdyrbrug.

Der fastsættes i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen desuden regler om, at der af hensyn til habitatdirektivet eller IE-direktivet opretholdes en revurdering af visse godkendelser efter de tidligere §§ 11 og 12 i husdyrbrugloven eller § 33 i miljøbeskyttelsesloven. I de situationer vil der dog alene ske en revurdering i det omfang, det vil være nødvendigt for at overholde totaldepositionskravene i forhold til ammoniakfølsom habitatnatur.

Administrativt bygger den nye godkendelses- og tilladelsesordning af husdyrbrug på to niveauer i modsætning til den gældende regulering, der har tre niveauer. Desuden defineres husdyrbrug efter den nye regulering på grundlag af et produktionsareal over der som udgangspunkt er 100 m², mens husdyrbrug efter den gældende regulering defineres som dyrehold af mere end 3 dyreenheder.

For husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 3.500 kg pr. år gælder efter den nye regulering et godkendelseskrav før etablering, jf. lovens § 16 a. Godkendelseskravet gælder også ved udvidelse eller ændringer, der medfører, at emissionsniveauet overskrides. Desuden gælder et krav om godkendelse, hvis husdyrbruget har flere end 750 stipladser til søer, 2.000 stipladser til fedesvin (over 30 kg) eller flere end 40.000 stipladser til fjerkræ. De godkendte husdyrbrug må ikke udvides uden forudgående godkendelse eller ændres på en måde, som kan indebære forøget forurening eller andre virkninger på miljøet.

Husdyrbrug, der ikke er omfattet af godkendelsespligten, må ikke etableres uden forudgående tilladelse, jf. lovens § 16 b, eller ændres eller udvides på en måde, som kan indebære forøget forurening eller andre virkninger på miljøet uden forudgående tilladelse.

Med de nye regler indbygges mulighed for større fleksibilitet, idet godkendelsen eller tilladelsen giver mulighed for at foretage visse produktionsændringer uden krav om ny godkendelse eller tilladelse. Det vil være op til ansøgeren at vælge hvilken fleksibilitet, der ønskes i den ansøgte produktionsramme. Ved at vælge "videst mulige" produktionsramme forstået som den højeste ammoniakemission inden for den valgte kategori vil husdyrbruget blive vurderet på denne højeste emission. Det vil samtidig betyde, at der er mulighed for at ændre til andre sammensætninger af produktionen inden for den valgte produktionsramme, så længe denne giver samme eller mindre emission.

Beskyttelsen mod emission af ammoniak fra staldanlæg forventes ved overgangen til ny emissionsorienteret anlægsregulering at forblive på et tilsvarende niveau som med nuværende regulering. Som beskrevet oven for lægger den ændrede regulering op til en større fleksibilitet, herunder bedre mulighed for fuld staldudnyttelse. Med den nye faglige viden om, at ammoniakemission i højere grad afhænger af produktionsarealets overflade end af antallet af dyreenheder er der ikke grundlag for at vurdere, at ammoniakemissionen fra staldanlæg stiger som følge af ny beregningsmetode for ammoniakemission.

4 Planens forhold til andre retsregler

4.1 Nitratdirektivet

Idet de elementer af ny husdyrregulering, som er omfattet af den danske implementering af nitratdirektivet¹², indgår i den tidligere gennemførte miljøvurdering, se kap. 1 samt 3.2, er det ikke vurderet relevant at beskrive planens forhold til nitratdirektivet i nærværende miljørapport.

4.2 Vandrammedirektivet, grundvandsdirektivet og drikkevandsdirektivet

Vandrammedirektivet¹³ har til formål at fastlægge en ramme for beskyttelse af vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand, som bl.a. forebygger yderligere forringelse og beskytter og forbedrer vandøkosystemernes tilstand og, hvad angår deres vandbehov, også tilstanden for terrestriske økosystemer og vådområder, der er direkte afhængige af vandøkosystemerne.

Vandrammedirektivet kan anses som en form for »paraplydirektiv«, idet direktivet bygger »oven på« tidligere direktiver vedrørende beskyttelse af vand (direktiver vedtaget før vandrammedirektivet - f.eks. nitratdirektivet).

Efter vandrammedirektivets artikel 4 skal medlemslandene som udgangspunktet forebygge forringelse af tilstanden for alle overfladevandområder og grundvandsforekomster og beskytte, forbedre og restaurere alle overfladevandområder og grundvandsforekomster med henblik på at opnå god tilstand for overfladevand og grundvand senest 22. december 2015.

Med henblik på at opnå vandrammedirektivets miljømål skal medlemsstaterne for hvert vandområdedistrikt udarbejde indsatsprogrammer. Indsatsprogrammerne skal indeholde grundlæggende foranstaltninger og om nødvendigt supplerende foranstaltninger (hvis de grundlæggende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige til at opfylde de fastlagte mål). Grundlæggende foranstaltninger er minimumskrav, der skal opfyldes og består bl.a. af de foranstaltninger, der kræves for at gennemføre Fællesskabets lovgivning vedr. beskyttelse af vand, herunder foranstaltninger, der kræves i henhold til de retsakter, der er nævnt i vandrammedirektivets bilag VI, del A. I dette bilag nævnes bl.a. VVM-direktivet, nitratdirektivet og habitatdirektivet. Foranstaltninger til gennemførelse af disse direktiver udgør således en grundlæggende foranstaltning i vandplanlægningen.

Hertil kommer, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige foranstaltninger med henblik på at vende enhver væsentlig og vedvarende opadgående tendens i koncentrationen af et hvilket som helst forurenende stof hidrørende fra menneskelig aktivitet med henblik på en progressiv reduktion af forureningen af grundvandet.

Grundvandsdirektivet¹⁴, der er et datterdirektiv til vandrammedirektivet, fastsætter specifikke foranstaltninger til forebyggelse af og kontrol med forurening af grundvand i overensstemmelse med artikel 17, stk. 1 og 2, i vandrammedirektivet. Disse foranstaltninger omfatter bl.a. kriterier for vurdering af god kemisk grundvandstilstand. I grundvandsdirektivets bilag 1 er der således bl.a. fastlagt et kvalitetskrav for nitrat i grundvand på 50 mg/l, som skal anvendes ved vurdering af, om

¹² Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget

¹³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger

¹⁴ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/118/EF af 12. december 2006 om beskyttelse af grundvandet mod forurening og forringelse.

vandrammedirektivets mål om god grundvandstilstand er opnået. Overskrides dette kvalitetskrav, har grundvandforekomsten ikke opnået god (kemisk) tilstand.

Drikkevandsdirektivet¹⁵ fastsætter krav i bilag I del B for kemiske stoffer, herunder nitrat, som bl.a. er baseret på retningslinjer for drikkevandskvalitet fra FN's verdenssundhedsorganisation WHO. Disse krav forpligter medlemsstaterne til at beskytte menneskers sundhed mod de skadelige virkninger af enhver forurening af drikkevandet ved at sikre, at drikkevandet er sundt og rent, jf. art. 1, stk. 2.

Drikkevandet er sundt og rent, når medlemslandene kan sikre, at drikkevandet overholder de krav, der er fastsat i bilag I del A og B, jf. artikel 4, stk. 1, litra b. For nitrat betyder dette, at parameterværdien på 50 mg/l ikke må overskrides i drikkevandet.

Medlemslandene har desuden en generel forpligtelse til at sikre, at foranstaltninger, der er truffet for at gennemføre drikkevandsdirektivet, ikke medfører direkte eller indirekte forringelser af drikkevandets nuværende kvalitet, hvis det er relevant for sundhedsbeskyttelsen.

4.3 Havstrategidirektivet

Havstrategidirektivet¹⁶ har som overordnet mål at opnå og opretholde god miljøtilstand i havmiljøet senest i 2020. Med henblik på at leve op til direktivet har Danmark i 2012 udarbejdet en tilstandsbeskrivelse af de danske havområder og opstillet detaljerede miljømål for direktivets 11 deskriptorer (obligatoriske temaer), i 2014 udarbejdet et overvågningsprogram for havområdet, og i 2017 forventes det, at Danmark vil fastsætte et indsatsprogram.

I direktivets bilag I er god miljøtilstand i forhold eutrofiering formuleret således:

»Menneskeskabt eutrofiering er minimeret, navnlig de negative virkninger heraf, såsom tab af biodiversitet, forringelse af økosystemer, skadelige algeforekomster og iltmangel på havbunden«.

Efter havstrategidirektivets artikel 5, stk. 2,

»samarbejder medlemsstater, der deler en havregion eller subregion for at sikre, at de foranstaltninger, der er nødvendige for at nå dette direktivs mål, herunder navnlig de forskellige dele af havstrategierne i litra a) [tilstandsbeskrivelsen og miljømålsrapporten] og b) [indsatsprogrammet] hænger sammen og koordineres inden for hver havregion eller subregion.«. Af artikel 6 fremgår det endvidere, at *»hvor det er praktisk og hensigtsmæssigt anvender medlemsstaterne med henblik på den i artikel 5, stk. 2, omhandlede koordinering de eksisterende regionale havkonventioner, der omfatter den pågældende hav-region eller subregion«.*

4.4 Habitatdirektivet mv.

Habitatdirektivet¹⁷ har til formål at fremme biodiversiteten i medlemsstaterne ved at definere en fælles ramme for beskyttelsen af arter og naturtyper, der er af betydning for EU. Dette sker hovedsagligt gennem udpegning af habitat-områderne samt generel beskyttelse af visse arter, de såkaldte bilag IV-arter. Den overordnede målsætning er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter eller naturtyper, som er omfattet af direktivet. Habitatdirektivet omfatter mere end 200 naturtyper og 700 arter af planter og dyr, hvoraf ca. 60 naturtyper og mere end 100 arter findes i Danmark.

¹⁵ Rådets direktiv 98/83/EF af 3. november 1998 om kvaliteten af drikkevand.

¹⁶ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger

¹⁷ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

Fuglebeskyttelsesdirektivet¹⁸ forpligter EU's medlemslande til at beskytte og forbedre vilkårene for de vilde fuglearter i EU, bl.a. ved at udpege fuglebeskyttelsesområder. Fuglebeskyttelsesdirektivet omfatter alle vilde fugle, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på EU-landenes område. Der udpeges fuglebeskyttelsesområder for visse sjældne og fåtallige ynglefugle og internationalt vigtige forekomster af trækfugle. Den overordnede målsætning er at sikre og genoprette bestande og levesteder for fugle samt sikre en generel beskyttelse af fugle.

Habitatområderne udgør sammen med fuglebeskyttelsesområderne Natura 2000-områderne.

Medlemsstaterne skal efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 2, træffe passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i Natura 2000-områderne samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for direktivernes målsætning. Ifølge habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, skal der, inden der meddeles tilladelse til et projekt eller vedtages en plan, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendigt for Natura 2000-områdets forvaltning, sikres, at projektet eller planen i sig selv og i sammenhæng med andre planer og projekter ikke kan påvirke området væsentligt. Hvis en væsentlig påvirkning ikke kan udelukkes, skal der gennemføres en konsekvensvurdering. Myndigheden må kun give tilladelse til projektet, hvis det på bedste videnskabelige grundlag kan udelukkes, at projektet eller planen vil skade de naturtyper og arter, området er udpeget for at beskytte.

Påvirkning af Natura 2000-områder og yngle- eller rasteområder for bilag IV-arter som følge af udbringning af husdyrgødning kan ske ved udvaskning eller overfladeafstrømning af næringsstoffer (kvælstof og fosfor) til vandområder. Der kan desuden ske påvirkning som følge af ammoniakdeposition på ammoniakfølsomme naturområder.

4.5 Göteborg-Protokollen og NEC-direktivet

NEC-direktivet¹⁹ har til formål at beskytte miljøet og den menneskelige sundhed mod forsurening, eutrofiering og ozon ved jordoverfladen. Den nationale forpligtelse i direktivet er udmøntet således, at de nationale emissionslofter for udledning af svovldioxid (SO₂), kvælstofoxider (NO₂), flygtige organiske kulbrinter (VOC'er) og ammoniak (NH₃) skal overholdes fra og med 2010.

For Danmark er lofterne fra 2016 for ammoniak 69.000 tons. Alle kilder på landjorden er omfattet af direktivets emissionslofter. 97 % af ammoniakudslippet i Danmark stammer fra landbruget.

NEC-direktivets emissionslofter er også indeholdt i Göteborg-protokollen under UNECE-konventionen om langtrækkende grænseoverskridende luftforurening. Göteborg-protokollen er gennemført i dansk lovgivning via bekendtgørelse nr. 41 af 6. december 2007 om protokol af 30. november 1999 om reduktion af forsurening, eutrofiering og ozon ved jordoverfladen til konvention af 13. november 1979 om grænseoverskridende luftforurening over store afstande.

¹⁸ Europaparlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (konsolideret udgave af 79/409 af 2. april 1979).)

¹⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/81/EF af 23. oktober 2001 om nationale emissionslofter for visse luftforurenende stoffer

4.6 VVM-direktivet

VVM-direktivet²⁰ stiller krav om forudgående miljømæssig vurdering af projekter, der vil kunne påvirke miljøet væsentligt. VVM-direktivet er et proceduredirektiv, der har til formål at sikre et generelt højt miljøbeskyttelsesniveau. Miljøbegrebet i VVM-direktivet er bredt og omfatter forhold som den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, fauna, flora, jordbund, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser samt arkitektonisk og arkæologisk arv.

Efter VVM-direktivet skal der være krav om tilladelse og forudgående miljøkonsekvensvurdering af projekter, der bl.a. på grund af deres art, dimensioner eller placering kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Der er ifølge direktivet obligatorisk VVM-pligt for anlæg til intensiv fjerkræavl og svineavl med mere end 85.000 pladser til slagtekyllinger, 60.000 pladser til høner, 3.000 pladser til slagtesvin (over 30 kg) eller 900 pladser til søer (bilag I). Desuden er der VVM-pligt ved ændringer eller udvidelser, der i sig selv overskrider disse grænser. Anlæg til andre dyretyper til intensiv husdyravl eller anlæg, som ikke overskrider de ovennævnte grænser, skal alene miljøkonsekvensvurderes, hvis de vil kunne få væsentlig indvirkning på miljøet (bilag II). Det afgøres efter en konkret vurdering, en såkaldt screening. Der kan endvidere efter direktivet fastsættes tærskelværdier eller kriterier, der på forhånd definerer, hvornår et bilag II-projekt kan eller ikke kan have væsentlig virkning på miljøet. Det er en standardisering af screeningen, der lige som en konkret vurdering skal iagttage de fastsatte udvælgelseskriterier i VVM-direktivets bilag III.

Den gældende godkendelsesordning i husdyrbrugloven indebærer, at der for husdyravl omfattet af VVM-direktivets bilag I skal udarbejdes en miljøredegørelse, før der kan meddeles godkendelse. Miljøredegørelsen skal indeholde en række oplysninger og vurderinger af projektets virkninger.

En væsentlig del af miljøpåvirkningen fra intensiv husdyravl sker som følge af udbringning af husdyrgødning på markarealer. VVM-direktivet fastsætter endvidere regler om inddragelse af berørte myndigheder og offentligheden i øvrigt samt regler om offentliggørelse af afgørelser.

Ved ændringen af direktivet i 2014 blev der bl.a. fastsat krav til sagsbehandlingstid, hvor screeningsafgørelsen skal træffes inden for 90 dage. Der blev desuden fastsat krav om begrundelse, one-stop-shop, bygherrens rolle, mulighed for tærskelværdier, minimumsfrist for høringer, overvågningsvilkår samt en række justeringer og præciseringer.

4.7 IE-direktivet

IE-direktivet²¹ indeholder generelle principper for en integreret indsats over for forureningen fra visse større industrielle aktiviteter, herunder intensiv fjerkræavl eller svineavl, hvor der er flere end 40.000 pladser til fjerkræ, flere end 2.000 pladser til fedesvin (over 30 kg) eller flere end 750 pladser til søer. Efter IE-direktivet er der godkendelseskrav for nye anlæg og aktiviteter samt væsentlige udvidelser og ændringer. Efter IE-direktivet skal der stilles krav om anvendelse af bedste tilgængelige teknik (BAT-krav) med henblik på at nedsætte emissionerne.

EU-kommissionen udgiver BAT-referencedokumenter med eksempler på, hvad der betragtes som BAT inden for de omfattede IE-aktiviteter. Der udgives endvidere BAT-konklusioner, som sammenfatter,

²⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet som ændret ved direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014.

²¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/752/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening)

hvad der er BAT for branchen, herunder emissionsgrænseniveauer, der kan opnås ved anvendelse af BAT.

BAT-konklusionerne i BAT-referencedokumenterne skal anvendes ved godkendelse og revurdering af intensiv fjerkræavl og svineavl.

IE-direktivet fastsætter desuden regler om inddragelse af offentligheden, offentliggørelse, klageadgang m.v.

5 Nuværende natur- og miljøtilstand og nul-alternativ

Planen om ændret husdyrregulering omfatter regler, der vurderes at sikre den nuværende miljøbeskyttelse i forhold til ammoniakemission fra udbringning af husdyrgødning op til ammoniakfølsom natur, fosforudledning til søer, vandløb og kystvande fra overfladeafstrømning og erosion af jord fra arealer, der har modtaget gødning, ammoniakemission fra staldanlæg mv. samt sikre beskyttelsen af jord- og vandmiljø mod ophobning og udledning af zink fra landbrugsjord, der har modtaget zinkholdig smågrisegylle. Derfor beskrives den nuværende tilstand for de relevante miljøer i forhold til belastning med ammoniak, fosfor og zink nedenfor.

5.1 Tilstand for vandløb, søer, kystvandområder og grundvand

Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA) opgør årligt tilstanden og udviklingen i vandmiljøet i Danmark.

Af rapporten Vandmiljø og Natur fra 2015-22²² fremgår det, at for fosfor har der siden 1990 været en markant reduktion i fosforindhold i overfladevandet på 50-60 %, som alene er båret af en forbedret spildevandsrensning – primært på de store rensningsanlæg. Den samlede fosfortilførsel til havet var i 2015 ca. 3.100 ton – også noget højere end i 2014 bl.a. som følge af mere nedbør.

Af fosforredegørelsen²³ fremgår det samtidig, at koncentrationen af fosfor er faldet i de danske søer siden 1989, men først og fremmest i den del af søerne, som er mest næringsrige og mest i starten af perioden, hvor der blev gennemført forbedret spildevandsrensning. Samtidig er udnyttelsen af husdyrgødning blevet markant forbedret i perioden, hvilket også har bidraget til en reduktion af fosforoverskuddet. Tilsvarende mindskes indhold af klorofyl a i de mest uklare af søerne og især i løbet af 1990'erne. Indholdet af fosfor er endnu for højt i de fleste danske søer til at de opfylder målsætningen om mindst god økologisk tilstand. For det marine miljø har fosfor generelt betydning for miljøtilstanden særligt i de lukkede og mest ferske fjorde. Effekten af forurening med fosfor skal dog ses i sammenhæng med udledning af andre næringsstoffer særligt kvælstof. Samlet set for de danske farvande spiller kvælstof en vigtigere regulerende rolle end fosfor og der er også et vist efterslæb i kvælstofreduktionerne. Men i visse kystnære områder og på visse tider af året er fosfor det vigtigste næringsstof

²² Aarhus Universitet, 2015. Vandmiljø og natur 2015. NOVANA. Tilstand og udvikling – faglig sammenfatning. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 211 2016.

²³ Redegørelse for udvikling i landbrugets fosforforbrug, tab og påvirkning af Vandmiljøet. Teknisk rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 77

For grundvand er der en mindre forbedring af tilstanden i det yngre grundvand. Der findes fortsat overskridelser af grænseværdien for nitratkoncentrationen på 50 mg/l i målestationer fordelt over hele landet, ligesom der lokalt forekommer både op- og nedadgående trends for nitratkoncentrationen i målestationer over hele landet.

Ifølge Grundvandsovervågning 1989-2015 (GEUS, 2016) blev der i perioden 2006-2010 fundet zink over grænseværdien for drikkevand (100 mikrogram/L) i under 1 % af vandforsyningernes boringskontrol, mens der ikke har været fund i den efterfølgende periode. Der er ikke fastsat kvalitetskrav for metaller og andre sporstoffer i grundvand, men ved indgang til ejendom og ved forbrugers taphane.

Der er ikke i de vandløb, der er undersøgt til vandområdeplan 2015-2021 fundet tilfælde, hvor årsgennemsnittet af det biotilgængelige²⁴ zink overskrider miljøkvalitetskravet (jf. bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand²⁵).

Der er igangsat et udredningsarbejde både i centraladministrationen, erhvervet og forskningsinstitutionerne i forhold til at finde løsninger, som kan reducere anvendelsen og miljøbelastningen på grund af zink.

5.2 Tilstand for de åbne havområder -1 sømil fra basislinjen

En række faktorer er medvirkende til, at der i dag ikke er god miljøtilstand i alle de danske havområder. En af de vigtigste faktorer er belastning med næringsstoffer. I Havstrategiens basisanalyse fra 2012 er de åbne dele af de indre danske farvande samt farvandet omkring Bornholm klassificeret som værende i dårlig til moderat tilstand for så vidt angår eutrofiering, mens de åbne dele af Skagerrak og Nordsøen klassificeres som værende i god miljøtilstand.

5.3 Tilstand for naturområder

På grundlag af en ekspertvurdering fra Aarhus Universitet rapporterede Naturstyrelsen i 2013 bevaringsstatus for naturtyper og arter til Europa-Kommissionen, jf. habitatdirektivets art. 17. Rapporten beskriver bevaringsstatus på landsplan fordelt på to biogeografiske regioner. Bevaringsstatus inddeles i fire delvurderinger; gunstig, moderat ugunstig, stærkt ugunstig og ukendt.

Datagrundlaget for rapporteringen er det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Ifølge art. 17-rapporteringen er alle marine naturtyper, fugtige klitlavninger, sø-naturtyper, tidvis våde enge, rigkær og mosenaturtyper, herunder højmoser, samt en række tørre terrestriske naturtyper som heder og overdrev, vurderet som værende i moderat til stærkt ugunstig bevaringsstatus. For en række næringsfattige naturtyper understøttes denne landsdækkende vurdering af de konkrete tilstandsvurderinger, som gennemføres i Natura 2000-områderne, som tilsvarende viser, at naturtyperne er i dårlig tilstand, især på grund af næringssaltniveauer, som følger af tilførsel af kvælstof (især nitrat, men også deposition af ammoniak) og – for søernes og visse fjordes vedkommende – fosfor. Tilstanden for de terrestriske naturtyper (eks. heder og overdrev) er især påvirket af atmosfærisk deposition af ammoniak fra luften.

²⁴ Den biotilgængelige fraktion er den delmængde af vandets metalindhold, der kan optages af vandlevende organismer.

²⁵ BEK nr. 439 af 19/05/2016

Der findes ikke landsdækkende eller repræsentative data over naturtilstanden for de § 3-beskyttede naturtyper (vandløb, søer, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev). En del af naturområderne er beliggende inden for Natura 2000-områder.

5.4 Tilstand for luften

I forhold til vurdering af tilstanden for luften er der i nærværende miljøvurdering særligt fokus på ammoniakemissionen. Af seneste emissionsopgørelse fra Aarhus Universitet fremgår det, at emissionen i 2015 (seneste historiske år) var 72.760 tons NH₃ totalt – heraf 68.980 tons fra landbrug. Ammoniakemission er et grænseoverskridende problem og Danmarks samlede ammoniakemission vil derfor både kunne påvirkes af ammoniakemissionen fra nabolande samt også bidrage til ammoniakbelastning af nabolandene.

5.5 Tilstand for klima

Af emissionsopgørelser fra Aarhus Universitet om drivhusgasudledningen fremgår det, at i 2015 var den samlede danske (og grønlandske) drivhusgasudledning på 51.000 ktons målt på CO₂-ækvivalenter, hvoraf ca. 18 % stammer fra landbrug.

5.6 Nul-alternativ

Hvis planen ikke gennemføres, vil den nuværende miljøbeskyttelse fastholdes for så vidt angår ammoniakemission fra udbringning af husdyrgødning op til ammoniakfølsom natur, beskyttelse af overfladeafstrømning og erosion af jord, der har modtaget gødning, udbringning af zinkholdig smågrisegylle samt regulering af ammoniakemissionen fra staldanlæg.

5.6.1 Generelle regler for anvendelse af udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur

For udbringning af husdyrgødning op til ammoniakfølsom natur erstattes muligheden for at stille konkrete vilkår op til ammoniakfølsom natur med generelle krav til anvendelse af miljøteknik til begrænsning af ammoniakemissionen.

De gældende regler fastsætter generelle krav om anvendelse af særlige udbringningsteknikker til begrænsning af ammoniakemissionen ved udbringning af husdyrgødning på arealer uden afgrøder til høst. Disse regler videreføres uændret. Efter den gældende regulering kan kommunen herudover efter konkret vurdering af en ansøgning om en tilladelse eller godkendelse efter husdyrbrugloven i nærmere afgrænsede tilfælde fastsætte specifikke vilkår til begrænsning af ammoniakemissioner fra udbragt husdyrgødning på arealer med afgrøder til høst.

På baggrund af miljøvurderingen fra Aarhus Universitet²⁶ af de foreslåede regler, som dog ikke indeholder en vurdering fsva. udeladelse af teknikkrav op til heder og overdrev i kategori 2, sammenholdt med de gældende regler, kan det ikke udelukkes, at de gældende regler i konkrete tilfælde vil kunne indebære en bedre beskyttelse af den natur, hvortil der fremover ikke vil blive stillet teknikkrav. Naturbeskyttelseslovens²⁷ § 3, som forbyder tilstandsændringer af den beskyttede natur, gælder fortsat for disse arealer. For den ammoniakfølsomme natur i kategori 1 vil nul-alternativet betyde en ringere beskyttelse, idet den nye regulering erstatter konkrete vilkår med generelle regler.

²⁶ Aarhus Universitet, Miljøkonsekvensvurdering af regulering vedr. ammoniak i foreslået ny husdyrarealregulering. Notat fra DCE.

²⁷ Lovbekendtgørelse nr. 121 af 26. januar 2017 af lov om naturbeskyttelse.

5.6.2 Generelle regler for beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord til søer, vandløb og kystvande

Hvis planen ikke gennemføres, vil de hidtidige regler til imødegåelse af beskyttelse af overfladeafstrømning og erosion af jord videreføres. I den nuværende regulering er der et generelt forbud mod udbringning af husdyrgødning på en sådan måde og på arealer, at der er fare for afstrømning af jord til vandmiljøet. Kommunerne kan i nuværende regulering derudover fastsætte vilkår med henblik på at imødegå overfladeafstrømning i forbindelse med udbringning af husdyrgødning og erosion af jord, der modtager husdyrgødning. På baggrund af en rundspørge i et begrænset antal kommuner om nuværende praksis for at stille supplerende vilkår ift. begrænsning af overfladeafstrømning og erosion af jord mod vandløb, søer og kystvande viser det sig i svar fra 11 kommuner, at de i større eller mindre grad har stillet sådanne vilkår. Langt hovedparten angiver, at de i under 10 % af miljøgodkendelserne, har vilkår vedr. overfladeafstrømning eller jorderosion. Der hvor de har sat supplerende vilkår er det på under 10 % af vandløbsstrækningerne i miljøgodkendelserne. Der vil derfor ikke være yderligere negative miljøkonsekvenser forbundet med et nul-alternativ.

Forslaget om nye generelle regler for beskyttelse mod erosion af jord, der har modtaget organisk gødning, til søer, vandløb og kystvande, vurderes at give tilsvarende beskyttelse eller i nogle tilfælde en bedre beskyttelse, da kommunerne fremadrettet har pligt til at udstede konkrete påbud ved konstatering af erosion til vandmiljøet. Denne, i nogle tilfælde bedre beskyttelse, vil ikke opnås ved et nul-alternativ.

5.6.3 Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord

Husdyrproducenterne formodes allerede i dag at overholde kravene fastsat i EU's produktresumé. Miljøstyrelsen har omsat produktresumeeet til en vejledning, som kommunerne skal følge ved miljøgodkendelse af husdyrbrug med en produktion af smågrise, der modtager receptpligtigt medicinsk zinkoxid.

Ved et nul-alternativ vil denne vejledning til kommunerne og regulering via miljøgodkendelserne blive opretholdt. Nul-alternativet giver således ikke anledning til ændringer i beskyttelsesniveauet, hvis planen ikke gennemføres.

5.6.4 Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Nul-alternativet til ny anlægsregulering vil være fastholdelse af den nuværende regulering og beregningsmetode baseret på antallet af dyr. Ifølge ny faglig viden er der en bedre sammenhæng mellem m² produktionsareal i stalden og ammoniakemission. Derfor vil nul-alternativet på sigt kunne fastholde en regulering på grundlag af antal dyr og dyretyper, der i mindre grad afspejler emissionerne og dermed miljøpåvirkningen fra husdyrbrug med forskellige dyretyper og forskellige anlægsstørrelser, end den nye anlægsregulering. Dette vil på sigt kunne give en forskydning i miljøpåvirkningen i forhold til den nye anlægsregulering. Ved nul-alternativet vil husdyrproducenterne heller ikke opnå den fleksibilitet, der kan opnås i den nye anlægsregulering.

Overordnet set vurderes der dog ikke at være væsentlige miljøkonsekvenser forbundet med et nul-alternativ.

6 Miljøforhold, der kan blive væsentligt berørt af planen

Planen medfører ændringer i miljøreguleringen af fosfor, zink og ammoniak. Miljøforhold, der er følsomme over for påvirkning heraf, kan dermed potentielt blive væsentligt berørt af planen.

Nedenstående tabel illustrerer planens mulige påvirkning af miljøet, de relevante miljøforhold, der potentielt kan påvirkes, samt den forventede miljøeffekt.

Planens elementer	Mulig påvirkning	Relevante miljøforhold	Forventet effekt
Krav til anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer og natur	Ammoniak	Terrestrisk natur, luft, klima	Neutralt
Regler til beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion der har modtaget gødning	Fosfor	Søer, vandløb og kystvande	Neutralt
Regler til begrænsning af udbringning af zinkholdigt smågriseaffald	Zink	Jord- og vandmiljø	Neutralt
Ny emissionsbaseret anlægsregulering	Ammoniak	Terrestrisk natur, luft, klima	Neutralt

Det bemærkes, at de foreslåede regler ikke tilsidesætter anden naturbeskyttelseslovgivning, f.eks. naturbeskyttelseslovens § 3, vandløbslovens § 69 (2 m bræmmer) og anmeldelsesreglerne efter naturbeskyttelseslovens § 19 b.

I det følgende er de mulige påvirkninger beskrevet.

6.1 Vand

For vandmiljøet er søer, kystvande og grundvandet (drikkevand) følsomme over for udledning af fosfor og zink.

Tilførsel af fosfor til søer og fjorde og i nogen grad til mere åbne havområder er forurenende som følge af øget algevækst. I vandløb er fosforindholdet af relativt mindre betydning for de økologiske forhold, men især ved meget lave fosforindhold vil en forøgelse påvirke mængden af alger, der vokser på bunden af vandløb. Der er store geologisk betingede forskelle fra sted til sted i fosforindholdet i det grundvand, der strømmer ud til vandområderne.

Zink tilhører den gruppe af metaller, som er essentielle, og som er nødvendige for alle levende organismer i små mængder, men som er sundhedsskadelige og økotoksiske i større koncentrationer. Tilførsel af zink til vandløb og søer kan derfor være af betydning for dyr og planter i vandmiljøet.

Da ammoniakemissionen som følge af overgangen til emissionsorienteret anlægsregulering ikke forventes at blive ændret vil dennes påvirkning af vand ikke blive vurderet yderligere i nærværende miljørapport.

Det forventes ikke, at planen medfører negative konsekvenser for vandmiljøet, da de nye generelle regler til beskyttelse mod overfladeafstrømning og erosion af jord, der har modtaget gødning samt regler til begrænsning af udbringning af zinkholdigt smågriseaffald forventes at medføre minimum tilsvarende miljøbeskyttelse, som med de nuværende regler.

6.2 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Habitatnaturtyper og levesteder for arter, der er afhængige af rent vand, eller som i udgangspunktet er næringsfattige, samt § 3-beskyttede naturtyper, er følsomme overfor øget tilførsel af næringsstoffer, der kan påvirke naturtilstanden i negativ retning.

En ændring af udledningen af næringssalte (nitrat og fosfor) kan påvirke de fleste marine Natura 2000-områder samt søer og vandafhængige naturtyper og levesteder for visse arter negativt. Næringsfattige terrestriske naturtyper kan blive påvirket af øget atmosfærisk deposition.

Det forventes ikke, at planen medfører negative konsekvenser for flora, fauna og biologisk mangfoldighed, da nye generelle regler om anvendelse af udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur samt ny emissionsorienteret anlægsregulering forventes at bidrage med minimum tilsvarende miljøbeskyttelse, som med de nuværende regler.

6.3 Luft

Udledning af ammoniak fra landbruget til luften er langt overvejende relateret til afsætning og håndtering af husdyrgødning i stalde, lagre og ved udbringning. Da de fire elementer indeholdt i planen overordnet set hverken forventes at ændre den samlede mængde udbragt husdyrgødning, udbringningsmetoden eller ændring af ammoniakemissionerne fra stalde eller lagre, forventes de foreslåede ændringer ikke at medføre negative konsekvenser på udledning af ammoniak til luften.

Lugtemissioner er lige som ammoniakemissioner i højere grad afhængigt af produktionsarealet end af antallet af dyr, der årligt produceres i stalden. Da planen ikke forventes at ændre lugtemissionerne fra stalde eller lagre, forventes de foreslåede ændringer heller ikke at medføre negative konsekvenser på udledning af lugt fra staldene.

6.4 Jordbund

Landbrug generelt påvirker jordbunden, f.eks. i kraft af dyrkningspraksis, de dyrkede afgrøder, tilførsel af gødning, kørsel med store maskiner osv., som kan betyde noget for jordens indhold af kulstof, vand, næringsstoffer, fremmedstoffer som fx tungmetaller mv. Da planen ikke medfører ændret dyrkningspraksis, tilførsel af ændrede gødningsmængder, ændret tilførsel af zink fra husdyrgødning fra smågrise behandlet med medicinsk zink eller lignende vurderes det ikke, at planen vil medføre negative konsekvenser for jordbunden.

6.5 Klima

Udledningerne af drivhusgasser fra landbruget er knyttet til emission af metan fra husdyrhold og håndtering af husdyrgødning, lattergas fra kvælstofanvendelse i husdyrgødning, handelsgødning og planterester samt fra udledninger af kvælstof fra kvælstofudvaskning og ammoniakfordampning. Desuden er udledninger/optag af kulstof i jord knyttet til ændringer i arealanvendelsen og landbrugsdyrkningen spiller også en rolle.

Den forventede stigning i udledning af klimagasser som følge af overgangen til ny emissionsorienteret anlægsregulering er på grundlag af tal fra IFRO og DCE estimeret til at udgøre ca. 5.000 ton CO₂-ækvivalenter, hvilket svarer til ca. 0,05 % af den samlede udledning af klimagasser fra landbrugssektoren²⁸. Stipladsmodellen i ny husdyrregulering giver mulighed for effektivisering uden fornyet godkendelse, tilladelse eller anmeldelse. Derfor er der mulighed for en stigning i antallet af smågrise og slagtesvin. Dette vurderes ikke at være en væsentlig ændring. De ændrede regler for anvendelse af gødning på landbrugsjord vurderes dermed ikke at medføre negative konsekvenser for udledningen af klimagasser.

²⁸ Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, KU for Miljøstyrelsen (2014): Konsekvenserne ved emissionsbaseret regulering (EBR) med fokus på økonomi og ammoniakemission.

6.6 Landskab

Landskabsoplevelsen i det åbne land påvirkes navnlig af ny bebyggelse. En konkret påvirkning af landskabet vil afhænge af såvel landskabets karakteristika, sårbarhed og værdier af f.eks. historisk, kulturel eller geologisk karakter som omfanget, karakteren og udformningen af den konkrete bebyggelse. De nye generelle arealregler, herunder af hensyn til beskyttelse af ammoniakfølsom natur, beskyttelse af vandmiljøet mod afstrømning og erosion af jord, begrænsninger ved anvendelse af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget receptpligtig medicinsk zink samt den nye anlægsregulering vurderes ikke at have betydning for landskabsoplevelsen.

Den nye arealregulering forventes ikke at føre til væsentlige ændringer i husdyrproduktionen, landbrugets arealanvendelse, de dyrkede afgrøder eller lignende, som kan føre til væsentlige ændringer i forhold til landskabet.

Anlægsreguleringen baseres som hidtil på en godkendelses- og tilladelsesordning, hvor kommunalbestyrelsen i den enkelte sag bl.a. skal vurdere landskabspåvirkningen, herunder i forhold til ansøgninger, der indebærer fritliggende bebyggelse. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte vilkår, som imødegår påvirkningen og må efter omstændighederne meddele afslag, hvis det ikke er muligt at imødegå væsentlig påvirkning.

I visse tilfælde kan der dog som hidtil opføres ny bebyggelse alene efter anmeldelse. Hensynet til landskabet er integreret i anmeldeordningerne, idet de muliggør opførelse af bebyggelse, der overholder nærmere fastsatte krav til bebyggelse, dimension, placering og udformning af hensyn til landskab.

Den nye anlægsregulering forventes ikke at føre til mere bebyggelse i det åbne land med deraf følgende landskabspåvirkning end den gældende regulering.

6.7 Befolkningen og arealanvendelsen

De ændrede regler for beskyttelse af ammoniakfølsom natur, beskyttelse af vandmiljøet mod overfladeafstrømning og erosion af jord, begrænsning i anvendelsen af husdyrgødning fra smågrise, der har modtaget medicinsk zink samt ny anlægsregulering vurderes ikke at have betydning for befolkningen og arealanvendelsen, da der alene er tale om ændringer inden for landbrugsarealet, samt for anlægsreguleringen ændring af godkendelses- og tilladelsesgrænsen fra at være baseret på dyreenheder til at være baseret på produktionsareal i staldene. Ændringerne vurderes derfor ikke at ville berøre befolkningen eller arealanvendelsen væsentligt.

Lugtemissioner er lige som ammoniakemissioner i højere grad afhængigt af produktionsarealet end af antallet af dyr, der årligt produceres i stalden. Da planen ikke forventes at ændre lugtemissionerne fra stalde eller lagre, forventes de foreslåede ændringer heller ikke at medføre negative konsekvenser på udledning af lugt fra staldene. Ændringerne af beregningerne til at være baseret på produktionsarealet vurderes derfor ikke at ville berøre befolkningen eller arealanvendelsen væsentligt.

7 Eksisterende miljøproblemer, som er relevante for planen

Søer og fjorde og i nogen grad mere åbne havområder påvirkes af næringsstofftilførsler, der giver øget algevækst. I vandløb er fosforindholdet af relativt mindre betydning for de økologiske forhold, men især ved meget lave fosforindhold vil en forøgelse påvirke mængden af alger, der vokser på bunden af vandløb. Der er store geologisk betingede forskelle fra sted til sted i fosforindholdet i det grundvand, der strømmer ud til vandområderne.

De danske havområder tilføres næringssalte og organisk stof fra diffuse kilder og punktkilder. Hertil kommer grænseoverskridende tilførsler med havstrømmene samt udveksling mellem havbundssedimentet og vandsøjlen. Desuden tilføres næringsstoffer og organisk stof fra forskellige menneskelige aktiviteter på havet som offshore olie- og gasindustri, havbrug og skibsfart.

I Havstrategiens basisanalyse fra 2012 er de åbne dele af de indre danske farvande samt farvandet omkring Bornholm klassificeret som værende i dårlig til moderat tilstand, mens de åbne dele af Skagerrak og Nordsøen klassificeres som værende i god miljøtilstand.

I Rapporteringen fra 2013 efter EU's habitatdirektiv er de vigtigste negative påvirkningsfaktorer beskrevet på delvist databaserede ekspertvurderinger fra Aarhus Universitet. For klitlavninger, søer, enge, moser m.v. og kildevæld vurderes næringsstofftilførsel at have høj betydning for naturtypernes utilstrækkelige bevaringsstatus. For søerne er det vurderet, at tilførsel af næringssalte via direkte tilløb og diffus tilførsel fra oplandet og fra luften har høj betydning for den ugunstige bevaringsstatus. For de øvrige naturtyper og visse levesteder for arter er det bl.a. næringsbelastning ved direkte gødskning, intensiv drift på omkringliggende marker samt tilførsel af næringsstoffer via overfladevand, atmosfærisk deposition og grundvand, der vurderes at have størst betydning for bevaringsstatus. I tilstandsvurderingssystemerne, der ligger til grund for Natura 2000-planlægningen, er betydningen af blandt andet en række forvaltningsbare forhold vurderet. Heraf fremgår tilgroning og manglende pleje som en trussel med de fleste af de lysåbne naturtyper og levesteder for arter, som kræver lys. Øget næringsstofftilførsel medfører øget tilgroning på de terrestriske naturtyper og påvirker algevækst og undervandsvegetationen i havet, søer og vandhuller, og vil således i sig selv have en negativ effekt på naturens tilstand.

Undersøgelser indikerer, at der er væsentlige problemer med ophobning af zink i jorden og muligvis også udvaskning af zink til vandmiljøet. Der er derfor igangsat et udredningsarbejde både i centraladministrationen, erhvervet og forskningsinstitutionerne i forhold til at finde løsninger, som kan reducere anvendelsen og miljøbelastningen på grund af zink.

Zink kan være naturligt til stede i grundvand, men kan også skyldes påvirkning fra aktiviteter på overfladen. Ifølge Grundvandsovervågning 1989-2015 (GEUS, 2016)²⁹ blev der i perioden 2006-2010 fundet zink over grænseværdien for drikkevand (100 mikrogram/L) i under 1 % af vandværkernes boringskontrol, mens der ikke har været fund i den efterfølgende periode. Der er således ikke væsentlige miljøproblemer for så vidt angår zink i grund- eller drikkevand.

8 Internationale og nationale miljøbeskyttelsesmål

8.1 Habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne

I Danmark er der udpeget 252 Natura 2000-områder (habitat og fuglebeskyttelsesområder), hvoraf en stor andel omfatter akvatiske naturtyper og levesteder for arter. For disse områder gælder efter habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne bestemmelser om bevaringsmål, beskyttelse og aktiv forvaltning af disse områder. Den overordnede målsætning er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de arter eller naturtyper, som er omfattet af habitatdirektivet. Der gælder tilsvarende målsætninger i fuglebeskyttelsesdirektivet om at sikre og genoprette bestande og levesteder for fugle. Bevaringsmålsætningerne er fastsat i Natura 2000-planerne. Habitat- og

²⁹ Grundvandsovervågning 2016. Status og udvikling 1989-2015, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS), 2016.

fuglebeskyttelsesdirektiverne rummer endvidere regler om generel beskyttelse af levesteder, der bl.a. skal sikre, at yngle- eller rasteområder for arter på habitatdirektivets bilag IV ikke beskadiges eller ødelægges.

8.2 Göteborgprotokollen og NEC-direktivet

Göteborgprotokollen, der omhandler grænseoverskridende luftforurening, indeholder et mål om at reducere den danske ammoniakudledning med 24 % fra 2005 til 2020. Dette mål er tillige indeholdt i et forslag om revision af NEC-direktivet, der netop er vedtaget i EU. Ifølge den seneste emissionsfremskrivning vil Danmark i 2020 have reduceret ammoniak med 20 % i ift. 2005.

8.3 Vandrammedirektivet

Ifølge vandrammedirektivet skal overflade- og grundvand opnå god tilstand som udgangspunkt senest i 2015. For overfladevand forudsætter god tilstand, at vandforekomsten både har god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. For grundvandsforekomster forudsætter god tilstand, at grundvandsforekomsten både har god kvantitativ tilstand og god kemisk tilstand, der bl.a. omfatter grænseværdier for nitrat. I vandplanerne er der opstillet konkrete miljømål for afgrænsede overflade- og grundvandsforekomster.

Afgrænsede vandløb skal som hovedregel opnå god økologisk tilstand og god kemisk tilstand målt på kvalitetselementerne klorofyl, fytoplankton, makrofyter, smådyr og fisk samt en række miljøfarlige fremmede stoffer med nationale miljøkvalitetskrav. Dog skal vandløb udpeget som kunstige eller stærkt modificerede som hovedregel opnå godt økologisk potentiale. Tilførsel af næringsstoffer har ikke hidtil været betragtet som et problem i vandløb, men nyere forskning tyder på, at fosfor i visse vandløb kan være problematisk for opnåelse af god økologisk tilstand.

Afgrænsede søer skal som hovedregel opnå god økologisk tilstand målt på kvalitetselementerne klorofyl, fytoplankton, makrofyter og fisk samt en række miljøfarlige fremmede stoffer med nationale miljøkvalitetskrav. Dog skal søer udpeget som kunstige eller stærkt modificerede som hovedregel opnå godt økologisk potentiale. Fosfor- og kvælstofkoncentrationen i søerne indgår i miljømålet for søer som såkaldt støtteparameter, der kan anvendes, såfremt der er tvivl om en søs tilstand.

Afgrænsede kystvande skal som hovedregel opnå god økologisk tilstand målt på kvalitetselementerne ålegræs, klorofyl og bundfauna samt en række miljøfarlige fremmede stoffer med nationale miljøkvalitetskrav. Dog skal kystvande udpeget som kunstige eller stærkt modificerede som hovedregel opnå godt økologisk potentiale.

I vurderingen af den kemiske tilstand indgår de såkaldte prioriterede stoffer og visse andre forurenende stoffer/stofgrupper, der ifølge vandrammedirektivet udgør en særlig væsentlig risiko for vandmiljøet på EU-niveau. I vurderingen af den økologiske tilstand indgår øvrige miljøfarlige forurenende stoffer, som omfatter de nationalt udpegede stoffer, herunder zink, som indgår i vandområdeplanernes tilstandsvurdering. Der er fastsat miljøkvalitetskrav på henholdsvis EU-niveau og nationalt for de respektive stoffer. Et overfladevandområde har ifølge vandrammedirektivet god kemisk og økologisk tilstand for så vidt angår miljøfarlige forurenende stoffer, når stofkoncentrationerne i vandmiljøet ikke overskrider de fastsatte miljøkvalitetskrav. God tilstand forudsætter således, at samtlige miljøkvalitetskrav fastsat for miljøfarlige forurenende stoffer er overholdt i overfladevandområde.

8.4 Drikkevandsdirektivet

Drikkevandsdirektivet forpligter medlemsstaterne til at beskytte menneskers sundhed mod de skadelige virkninger af enhver forurening af drikkevandet ved at sikre, at drikkevandet er sundt og

rent, jf. direktivets art. 1, stk. 2. Drikkevandet er sundt og rent, når medlemslandene kan sikre, at drikkevandet overholder de krav der er fastsat i bilag I del A og B, jf. artikel 4, stk. 1, litra b. Drikkevandsdirektivet fastlægger således kvalitetskrav for en række stoffer, herunder zink. For zink fastlægger den danske drikkevandsbekendtgørelse et kvalitetskrav på 100 µg/L ved indgang til forbrugerens ejendom.

Medlemslandene har desuden en generel forpligtelse til at sikre, at foranstaltninger, der er truffet for at gennemføre drikkevandsdirektivet, ikke medfører direkte eller indirekte forringelser af drikkevandets nuværende kvalitet, hvis det er relevant for sundhedsbeskyttelsen.

9 Planens indvirkning på miljøet samt de påtænkte foranstaltninger til at begrænse negative effekter

9.1 Vand

9.1.1 Generelle regler til begrænsning af overfladeafstrømning og fosforerosion af jord til søer, vandløb og kystvande

Kommunerne kan i medfør af gældende regulering både stille vilkår med det formål at imødegå overfladeafstrømning af husdyrgødning og vilkår med det formål at imødegå erosion af jord, der modtager husdyrgødning, til vandmiljøet.

Vilkår vedrørende overfladeafstrømning præciserer, hvad der skal til for at overholde det generelle forbud mod overfladeafstrømning efter husdyrgødningsbekendtgørelsen. Sådanne vilkår skærper ikke beskyttelsen i forhold til husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle forbud. Det er på denne baggrund vurderingen, at beskyttelsesniveauet kan videreføres uændret ved opretholdelse af forbuddet i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Risikoen for fosforerosion bliver i den nuværende regulering imødegået af vilkår, som fastsættes efter en konkret vurdering i forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug. Da udbringningsarealer udgår af miljøgodkendelserne i den nye regulering, vil erosionsrisikoen fremadrettet blive håndteret i generelle regler, som forpligter driftsherren til at iværksætte nærmere angivne forebyggende foranstaltninger, når det er nødvendigt for at sikre, at jord, hvor der udbringes organisk gødning, ikke eroderer til vandmiljøet. I forlængelse heraf giver de foreslåede regler kommunerne pligt til at påbyde nærmere bestemte foranstaltninger for at imødegå erosion af jord ned i vandmiljøet. Påbuddene skal meddeles, når der konkret ved tilsyn er konstateret jorderosion i modsætning til i dag, hvor kommunen i forbindelse med en miljøgodkendelse skal vurdere risikoen for jorderosion. Til gengæld vil pligten til at påbyde foranstaltninger komme til at gælde for alle arealer, der modtager organisk gødning og ikke kun dem, der skal omfattes af en miljøgodkendelse. Ved påbud har driftsherren pligt til at iværksætte nærmere angivne forebyggende foranstaltninger. Kommunerne forpligtes endvidere til at gennemføre et passende antal tilsyn på risikoarealer på tidspunkter med relevante vejrforhold.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at de foreslåede regler generelt vil sikre en videreførelse af det nuværende beskyttelsesniveau, og at de vil hindre, at der opstår en øget risiko for forringelse af vandforekomsterne i strid med vandrammedirektivet og habitatdirektivet som følge af erosion. Det er herved lagt til grund, at pligten til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger til at undgå, at jord, der modtager organisk gødning, eroderer ned i vandmiljøet, som udgangspunkt forventes at være tilstrækkeligt til at sikre videreførelsen af beskyttelsesniveauet, og at der vil blive fulgt op med eventuelt nødvendige supplerende påbud. Dermed vil planens sandsynlige indvirkning på vandmiljøet for så vidt angår fosforudledning som udgangspunkt være neutral.

9.1.2 Generelle regler for begrænsning af udbringning af zink på landbrugsjord

Der er igangsat et større udredningsarbejde både i centraladministrationen, erhvervet og forskningsinstitutionerne i forhold til at finde løsninger, som kan reducere anvendelsen af zink og den deraf følgende miljøbelastning. Dette underbygges også af de betingelser og retningslinjer i produktresuméerne for medicinsk zink, der er beskrevet afsnit 3.4.3. Der er sandsynligvis gode muligheder for generelt at kunne reducere anvendelse af zink i foderet. Det forventes, at zinkanvendelsen generelt kan reduceres inden for en kortere årrække, og at der kan findes hensigtsmæssige løsninger i forhold til at reducere miljøbelastningen med zink. På kort sigt er det nødvendigt at videreføre kommunernes praksis, men hvor de konkrete vilkår erstattes af generelle regler.

De nye regler vedrørende zink vil mindske ophobningen af zink i jorden fra husdyrbrug med smågrise og reducere risikoen for tab til vandmiljøet fra udbringningsarealerne. På husdyrbrug med smågrise er det i dag muligt at udbringe op til ca. 5 kg zink pr. ha, mens andre typer husdyrbrug udbringer op til 1,4 kg zink pr. ha. (DCE, 2015)³⁰. Med de nye regler vil den maksimale tilførsel blive reduceret til under 3 kg zink pr. ha. Betydningen af dette i forhold til risikoen for jord- og vandmiljø kan ikke kvantificeres yderligere på nuværende tidspunkt. De nye regler afspejler de allerede gældende retningslinjer i produktresuméerne for medicinsk zink.

På ovenstående baggrund samt på baggrund af nærværende miljørapports afsnit 3.4.3 forventes de nye regler at bidrage til en begrænsning i ophobning af zink i jord og udvaskning til vandmiljøet og på sigt reducere koncentrationen af zink i vandmiljøet i samme omfang som den hidtidige regulering. Dermed vil planens sandsynlige indvirkning på vandmiljøet for så vidt angår zinkudledning være neutral ift. den nuværende regulering, om end den konkrete effekt på zinkudledning til overflade- og grundvand ikke kan kvantificeres på nuværende tidspunkt.

9.2 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

9.2.1 Generelle regler for anvendelse af særlig udbringningsteknik i bræmmer op til ammoniakfølsom natur

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at krav om særlige udbringningsteknikker ved kategori 1-natur samt højmoser og lobeliesøer omfattet af kategori 2 vil beskytte disse ammoniakfølsomme naturtyper mod ammoniakdeposition som følge af udbringning af organisk gødning. Det skal i den forbindelse fremhæves, at eksisterende konkrete vilkår for en lang række ammoniakfølsomme naturtyper vil blive afløst af generelle regler, hvorved alle naturområder i kategori 1 og alle lobeliesøer og højmoser inden for kategori 2 vil blive omfattet af teknikkrav, hvor det i dag kun er nogle områder. Vurderingen af beskyttelsesniveauet hviler på Aarhus Universitets miljøkonsekvensvurdering³¹ af den foreslåede nye regulering af ammoniakdepositionen som følge af udbringning af husdyrgødning, som indebærer et krav om 20 meter zoner omkring bl.a. de ovennævnte naturtyper med krav til udbringningsteknikken. Ifølge Aarhus Universitet vil kravet om en 20 meter zone indebære en vis ekstra beskyttelse for kategori 1- natur. I forhold til lobeliesøer og højmoser omfattet af kategori 2, har Aarhus Universitet

³⁰ Belysning af kobber- og zinkindholdet i jord. Indhold og udvikling i kvadratnettet og måling på udvalgte brugstyper. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 159, 2015.

³¹ Aarhus Universitet, 2016, Miljøkonsekvensvurdering af regulering vedr. ammoniak i foreslået ny husdyrarealregulering. Notat fra DCE.

ikke vurderet effekten separat. Det er Miljøstyrelsens vurdering, at beskyttelsesniveauet vil være uændret for disse to naturtyper, da tilstedeværelsen af dem forudsætter en meget begrænset ammoniakpåvirkning, hvorfor det antages, at der som udgangspunkt ikke ligger arealer med intensiv landbrugsdrift op til dem. I forhold til kategori 3-naturtyperne, som ikke omfattes af teknikkrav, er det Aarhus Universitets vurdering, at ændringen vil have lille betydning for disse arealer. Det skyldes, at kun få arealer med den gamle regulering var omfattet af teknikkrav.

Potentielt kan et system, hvor der ikke foretages konkrete vurderinger af naturområderne, betyde en dårligere beskyttelse af specielle områder og tilknyttede sjældne arter, herunder bilag IV-arter, uden for Natura 2000-områderne. Naturområder uden bræmmer med teknikkrav vil imidlertid fortsat være beskyttet mod ammoniakpåvirkninger fra husdyrbrugets anlæg af husdyrgødningens bekendtgørelses krav om nedfældning eller forsuring på arealer uden afgrøder til høst. Hertil kommer det generelle forbud mod at forårsage tilstandsændringer af al natur omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, ligesom der fortsat gælder et forbud mod at ødelægge eller beskadige yngle- eller rasteområder for arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV.

I forhold til beskyttelsen af bilag IV-arter skal endvidere fremhæves, at krav om særlige udbringningsteknikker i zoner op til kategori 1-natur og højmoser og lobeliesøer uden for Natura 2000-områder vil sikre en ensartet beskyttelse af denne ammoniakfølsomme natur også i naturens egenskab af levested for bilag IV-arter.

Aarhus Universitet har i miljøvurderingen ikke foretaget en selvstændig vurdering af miljøkonsekvenserne ved ikke at stille teknikkrav i zoner omkring store heder og overdrev, der er omfattet af kategori 2. Det er Miljøstyrelsens vurdering, at udbragt husdyrgødning op til de store heder og overdrev, som er omfattet af kategori 2 (dvs. udenfor Natura 2000-områderne), i al væsentlighed hovedsageligt vil indebære en randpåvirkning, der ikke generelt vil ændre naturområdets tilstand som helhed eller påvirke biodiversiteten væsentligt.

Det er således Miljøstyrelsens vurdering, at sammenlignet med situationen i dag ville store § 3-beskyttede heder og overdrev omfattet af kategori 2 generelt ikke blive påvirket væsentligt ved at undlade krav om udbringningsteknik op til disse arealer, såfremt den eksisterende udbringningspraksis fortsættes uændret. Det samme er tilfældet i de situationer, hvor der sker en ændring af udbringningspraksis, som resulterer i en beskeden stigning i ammoniakudledningen. Set i lyset af hederne og overdrevenes størrelse og den omstændighed at også almindelig landbrugsdrift uden brug af husdyrgødning påvirker naturområderne, og disse derfor oftest vil have en ringere naturtilstand i kanten, vurderes det, at en ændring i udbringningspraksis, selv når den måtte resultere i en mindre øget ammoniakemission, ikke fører til en tilstandsændring. Miljøstyrelsen vurderer på denne baggrund samlet set, at det ikke er nødvendigt at stille krav om bræmmer med udbringningsteknikkrav op til heder og overdrev omfattet af kategori 2.

Det kan dog ikke afvises, at der i enkelte situationer, hvor arealdriften ændres fra udelukkende anvendelse af kunstgødning til anvendelse af husdyrgødning vil kunne forekomme en stigning i ammoniakfordampningen, som kan påvirke tilstanden eller enkelte arter, herunder bilag IV-arter, i et nærtliggende naturområde væsentligt.

For en eventuel påvirkning af akvatiske naturtyper og levesteder med fosfor og kvælstof henvises til afsnittet om vand.

9.2.2 Ny emissionsorienteret anlægsregulering

For så vidt angår ammoniakemission fra anlæg bemærkes, at det nuværende generelle ammoniakkrav erstattes af et krav, der tager udgangspunkt i BAT-kravet. Kommunalbestyrelsen skal i godkendelser og tilladelser efter husdyrbruglovens nye §§ 16 a og 16 b stille vilkår, der sikrer reduktion af ammoniakemissionen ved anvendelse af BAT, hvis husdyrbruget har en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år.

Niveauet for ammoniakreduktion vil på den baggrund overordnet set blive videreført i den nye regulering.

Den nye regulering med udgangspunkt i produktionsarealer (stipladsmodellen) vurderes at medføre en ikke væsentlig merdeposition på omliggende naturområder, idet ammoniakemissionen på landsplan ikke forventes at stige som følge af ændringen sammenlignet med den gældende regulering.

Det gældende beskyttelsesniveau for så vidt angår de specifikke ammoniakdepositionskrav, som blev indført ved lov nr. 122 af 23. februar 2011, ændres ikke af den nye regulering.

Regelændringen vedr. revurdering betyder, at husdyrbrug, der i den nuværende regulering er omfattet af en godkendelse efter §§ 11 eller 12, stk. 1, eller som fremadrettet vil få en godkendelse efter § 16 b, stk. 1, ikke som i dag vil blive stillet overfor et krav om regelmæssig revurdering hvert 10. år, dog første gang 8 år efter godkendelsen, medmindre husdyrbruget som følge af placeringen i forhold til ammoniakfølsomme naturområder skal have fastsat krav til begrænsning af ammoniakemissionen. Samlet set vurderes miljøpåvirkningen som følge af overgang til emissionsorienteret anlægsregulering derfor at være neutral.

9.3 Luft

Udledning af ammoniak fra landbruget til luften er langt overvejende relateret til afsætning og håndtering af husdyrgødning i stalde, lagre og ved udbringning. Da de fire elementer indeholdt i planen overordnet set hverken forventes at ændre den samlede mængde udbragt husdyrgødning, udbringningsmetoden eller ændring af ammoniakemissionerne fra stalde eller lagre, forventes de foreslåede ændringer ikke at medføre negative konsekvenser på udledning af ammoniak til luften, hvilket er i tråd med vurderingerne i afsnit 9.2.1 og 9.2.2.

Lugtemissioner er lige som ammoniakemissioner i højere grad afhængigt af produktionsarealet end af antallet af dyr, der årligt produceres i stalden. Da planen ikke forventes at ændre lugtemissionerne fra stalde eller lagre, forventes de foreslåede ændringer heller ikke at medføre negative konsekvenser på udledning af lugt fra staldene.

9.4 Klima

9.4.1 Ny emissionsorienteret anlægsregulering

Som følge af stipladsmodellens mulighed for effektivisering uden fornyet godkendelse, tilladelse eller anmeldelse, er der mulighed for en stigning i antallet af smågrise og slagtesvin. Da stigningen ikke vil medføre en ændring i produktionsarealet, vil den ikke få betydning for udledningen af ammoniak og lugt, men vil medføre en mindre stigning i udledningen af klimagasser. Den forventede stigning vurderes på baggrund af tal fra IFRO og DCE at udgøre ca. 0,05 % af den samlede klimagasudledning fra landbrugssektoren. Dette vurderes ikke at være en væsentlig ændring i forhold til den samlede klimagasudledning og beskyttelsesniveauet i forhold til klima vil sandsynligvist være neutral i forhold til nuværende regulering.

9.5 Jordbund

Det vurderes, at planen ikke medfører negative konsekvenser for jordbunden

9.6 Landskab

Det vurderes, at planen ikke medfører negative konsekvenser for landskabet.

9.7 Befolkningen og arealanvendelsen

Med planen er der alene tale om ændringer inden for landbrugsarealet. Ændringerne vurderes ikke at ville berøre befolkningen eller arealanvendelsen væsentligt.

Med hensyn til lugt medfører planen alene ændringer af beregningsgrundlaget til at være baseret på produktionsarealet og ændringerne har dermed ikke effekt på lugtemissionerne fra husdyrproduktionen og vurderes derfor ikke at ville berøre befolkningen eller arealanvendelsen væsentligt.

9.8 Menneskers sundhed

Ammoniakfordampningen fra landbruget bidrager væsentligt til koncentrationen af partikler i atmosfæren. Der er en klar sammenhæng mellem partikler opgjort som masse og helbredseffekter. Når der stiger ammoniak op i luften fra et landbrug, omdannes det få timer senere til partikler i atmosfæren. Ammoniakpartiklerne er ikke i sig selv skadelige, men kan på overfladen binde sundhedsskadelige stoffer. Sammenhæng mellem landbrugets ammoniaktab og menneskers sundhed er dog kompleks og usikker. Problemet er i høj grad et grænseoverskridende problem.

Det vurderes, at planen ikke medfører øget ammoniakemission, og derfor vurderes planen ikke at medføre negativ indvirkning på menneskers sundhed som følge af øget partikelkoncentration i atmosfæren.

9.9 Materielle goder

Den øgede fleksibilitet inden for godkendelser og tilladelser med mulighed for fuld staldudnyttelse, og ansøgningsprocedurer med indbyggede forudsætninger i et udbygget it-ansøgningssystem, der understøtter ansøgeren og kommunens sagsbehandling, vurderes at ville medføre mindre administration. Med stipladsmodellen, der bygger på produktionsarealet, vil husdyrbrugene få mulighed for fuld staldudnyttelse uden fornyet anmeldelse, tilladelse eller godkendelse inden for rammerne af dyrevelfærdsreglerne.

9.10 Kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser

Planen vurderes ikke at medføre indvirkning på kulturarv, herunder kirker.

9.11 Arkitektonisk arv

Planen vurderes ikke at medføre indvirkning på arkitektonisk arv.

9.12 Arkæologisk arv

Planen vurderes ikke at medføre indvirkning på arkæologisk arv.

10 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Miljøvurderingen er gennemført ud fra de oplysninger, der fremgår af forslag til lov om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

I forbindelse med miljøvurdering af indførelsen af teknikkraft til begrænsning af ammoniakfordampning fra udbringning af husdyrgødning har Aarhus Universitet foretaget en miljøkonsekvensvurdering af, hvad fastsættelse af teknikkraft inden for 20 meter bræmmer omkring kategori 1- og 2-natur vil betyde for miljøbeskyttelsen som henvist til tidligere. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af muligheden for at undlade bræmmer med teknikkraft op til kategori 2-heder og -overdrev i relation til VVM-direktivet. Denne vurdering fremgår af Miljøstyrelsens notat af samme navn og er ligeledes lagt til grund i nærværende miljørapport³².

Miljøvurdering af beskyttelse af vandløb, søer og kystvande mod overfladeafstrømning og erosion af jord fra arealer, der har modtaget organisk gødning, er foretaget på baggrund af en vurdering af, at den ændrede administrationspraksis forventes at give en tilstrækkelig miljøbeskyttelse i forhold til den nuværende beskyttelse. Da der alene er tale om en ændret administrationspraksis for fastholdelse af miljøbeskyttelsen, har Miljøstyrelsen forestået vurderingen af, at de nye regler forventes at give minimum samme miljøbeskyttelse som med de nuværende regler.

Som baggrundsmateriale til fastsættelse af regler for den emissionsbaserede anlægsregulering er der udarbejdet en række baggrundsrapporter, der beskriver den faglige sammenhæng mellem fordampningen af ammoniak fra gylleoverfladen set i forhold til ammoniakfordampningen beregnet ud fra gødningsmængder og antal dyr i stalden. Der er derudover udarbejdet en række rapporter, hvor miljøkonsekvenserne ved overgangen til ny regulering er blevet vurderet. Rapporterne kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside³³.

I forbindelse med miljøvurderingen af den emissionsorienterede anlægsregulering er det lagt til grund, at stipladsmodellens mulighed for effektivisering uden fornyet godkendelse, tilladelse eller anmeldelse, kan give en stigning i antallet af smågrise og slagtesvin. Da stigningen ikke vil medføre en ændring i produktionsarealet, vil den ikke få betydning for udledningen af ammoniak og lugt, men vil medføre en mindre stigning i udledningen af klimagasser. Miljøstyrelsen vurderer på den baggrund, at stigningen er af underordnet betydning i forhold til miljøpåvirkning.

Det har ikke ved udarbejdelse af denne miljørapport været muligt på det eksisterende datagrundlag at kvantificere de forventede miljøeffekter af de foreslåede ændringer yderligere ud over den vurdering, der er foretaget under udarbejdelse af lovforslaget. Der fremgår derfor ikke eksakte tal på den forventede miljøbeskyttelse for de forskellige vurderede miljøeffekter, da der er foretaget en samlet betragtning om, at de foreslåede ændringer samlet set forventes bevirke en tilsvarende miljøbeskyttelse som med den nuværende regulering.

11 Overvågning

Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som startede i 1989, har til formål at tilvejebringe viden om natur- og miljøtilstanden i Danmark. Denne viden er en del af forvaltningsgrundlaget for den danske natur- og miljøpolitik og beslutningsgrundlaget for miljøpolitiske initiativer. Data fra programmet indgår også i dokumentationen af effekterne af forvaltningsmæssige initiativer på natur- og miljøområdet.

³² Notatet er tilgængeligt på Miljøstyrelsens hjemmeside, [www.mst.dk](http://mst.dk):
<http://mst.dk/media/181121/vurdering-af-behov-for-teknikkraft-op-til-kat-2-heder-og-overdrev-i-relation-til-vvm-direktiv.pdf>

³³ Se [www.mst.dk](http://mst.dk), siden om ny husdyrregulering under Baggrundsnotater:
<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/landbrug/ny-husdyrregulering/>

NOVANA er målrettet efter både 1) at skabe et nationalt overblik over natur- og miljøtilstanden i Danmark samt 2) at kunne give viden om konkrete områder og lokaliteter i Danmark til brug for udarbejdelse af de næste vand- og Natura 2000-planer samt havstrategi, herunder at vurdere effekterne af de første vand- og Natura 2000-planer, som følger af implementering af Vandramme- og Natura 2000-direktiverne (dvs. Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiverne). Endvidere er programmet tilrettelagt efter at overvåge luftforurening med henblik på bestemmelse af belastningen af naturen med kvælstofforbindelser samt human eksponering.

Denne kombination af nationalt overblik og konkret viden om specifikke områder opnås ved, at flere af delprogrammerne i NOVANA er tilrettelagt efter Vandrammedirektivets principper ved en kombination af såkaldt Kontrolovervågning og Operationel overvågning. Kontrolovervågningen beskriver den generelle tilstand og udvikling i miljøet og naturen på nationalt niveau. Operationel overvågning er til gengæld tilrettelagt til at beskrive tilstanden i konkrete områder og lokaliteter, som er i risiko for ikke at opfylde miljømålene i vand- og Natura 2000-planerne. I NOVANA indgår også et program for landovervågning (LOOP). I dag indgår der 6 LandOvervågnings-OPlande i LOOP, som er landbrugsdominerede vandløbsoplande med en størrelse på 5-15 km². I LOOP undersøges landbrugets gødningsanvendelse samt tab af næringsstoffer til vandmiljøet.

Det samlede NOVANA-program muliggør således en løbende overvågning af udviklingen i natur- og miljøtilstanden samt relationen til udviklingen i landbruget.